

”RÄTTEN TILL FRIHET”

Artikel 1 av 30 mänskliga rättigheter

FN:S ALLMÄNNA FÖRKLARING OM DE **MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA**

UNDERVISNINGSMATERIAL FÖR GYMNASIESKOLAN

Författare: Charlotta Granath

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning

Presentation av lektionsinnehåll

Undervisningsmaterialets syfte

Att arbeta källkritiskt

Checklista för källkritik

Förankring i skollagen och läroplanen

Gymnasiegemensamma ämnen, Gy11

Hänvisat material

Artikel 1	Omvärldsperspektiv med Livets lotteri och Gapminder
Artikel 2	Diskriminering
Artikel 3	Dödsstraff
Artikel 4	Slaveri
Artikel 5	Tortyr, könsstympning
Artikel 6	Nationella minoriteter, romer
Artikel 7	Raoul Wallenberg
Artikel 8	HBQI
Artikel 9	Fördomar och godtyckliga kategoriseringar
Artikel 10	Mänskliga rättigheter krock, Lars Vilks
Artikel 11	Namnpublicering
Artikel 12	Övervakning, vardagsheder
Artikel 13	Urfolk, samer
Artikel 14	Människor på flykt
Artikel 15	Minoritetsfolket rohingya
Artikel 16	Barnäktenskap
Artikel 17	Skulder och vräkningar
Artikel 18	Dalai Lama
Artikel 19	Rätten till åsiktsfrihet och yttrandefrihet, Gui Minhai och Dawit Isaak
Artikel 20	Extremism, rätten till deltagande i möten
Artikel 21	Demokrati
Artikel 22	Rasbiologi
Artikel 23	Rätten till tillfredställande arbetsförhållanden
Artikel 24	Rätten till vila och fritid
Artikel 25	Orättvis fotboll
Artikel 26	Rätten till utbildning
Artikel 27	Rätten till delaktighet i samhällets kulturella liv
Artikel 28	Mitt drömsamhälle
Artikel 29	Sexuella trakasserier
Artikel 30	Människorättskampar

Litteraturtips

Filmtips

Webbplatser/elektroniska källor

INLEDNING

FN:s generalförsamling antog den 10 december 1948 en allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna. De mänskliga rättigheterna gäller alla, är universella och gäller över hela världen oavsett land, kultur eller speciell situation. En människa kan inte mista sina rättigheter eller avstå från rättigheterna ens av egen fri vilja. Rättigheterna lovar att alla människor är födda fria, de är lika mycket värda och beroende av varandra. Främjandet av en rättighet inverkar fördelaktigt på tillgodoseendet av andra rättigheter och på samma sätt inverkar kränkningar av de mänskliga rättigheterna negativt på tillgodoseendet av andra rättigheter. Rättigheterna är fundamentala och endast de allra viktigaste rättigheterna har utsetts till mänskliga rättigheter.

Raoul Wallenberg Academy, som grundades 2001 av bland andra Raoul Wallenbergs syster Nina Lagergren, vill motivera unga att arbeta för alla människors lika värde, att ta ansvar i Raoul Wallenbergs anda och stödja unga att hitta modet att göra skillnad.

Raoul Wallenberg Academy har fyra värderingar som genomsyrar hela verksamheten och organisationen.

MEDMÄNSKLIGHET

Vara empatisk och behandla andra som du själv vill bli behandlad

CIVILKURAGE

Modet att följa sin inre kompass

EMPOWERMENT

Att få andra att växa och kraft att handla

SAMVERKAN

Bygga broar, tillsammans når vi längre

Raoul Wallenberg Academy presenterar här ett undervisningsmaterial med lektioner utifrån FN:s allmänna förklaring om de 30 mänskliga rättigheterna.

HUR RAOUL WALLENBERG ACADEMY ARBETAR MED MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH MÄNSKLIGA SKYLDIGHETER

Raoul Wallenberg Academys skolprogram Kuben består av 30 svarta kuber i stål, en för varje mänsklig rättighet, som skickas till utvalda skolor runt om i Sverige och utomlands. Genom programmet får skolor stöd med att arbeta strategiskt för att uppfylla skolans övergripande demokrati- och värdegrundsuppdrag samtidigt som eleverna uppmuntras att själva göra skillnad. Arbetet avslutas i samband med Raoul Wallenbergs dag (27:e augusti) då alla 30 kuber samlas i en offentlig utställning i Stockholm.

Detta skolmaterial kan användas både under arbetet med den fysiska kuben, eller helt fristående som en del av värdegrundsarbetet.

PRESENTATION AV LEKTIONSINNEHÅLL

SAMTLIGA LEKTIONER FÖLJER SAMMA
UPPBYGGNAD OCH STRUKTUR

ARTIKEL NR. 1 - 30

ÄMNEN

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GYI I

SYFTE

METOD

MÅL

TID

MATERIAL

INTRODUKTION

ÖVNINGAR

EXIT TICKET

UNDERVISNINGSMATERIALETS SYFTE

Syftet med undervisningsmaterialet är att engagera, utmana och lära samt väcka intresse för de mänskliga rättigheterna. Det sker främst genom att eleven bearbetar ämnesområden genom olika former av övningar vilket kan handla om att ta ställning och diskutera, reflektera, undersöka, skriva eller analysera.

En artikel ur FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna omfattar 60-120 minuters långa lektioner. Lektionerna är varierande till sin karaktär och är uppbyggda utifrån de gymnasiegemensamma ämnena. Undervisningsmaterialets lektioner fungerar bra att genomföra som enskilda lektioner och fristående från varandra. Lektionerna kan även fördjupas. För detta syfte har flertalet lektioner extrauppgifter och fördjupningsövningar. Vidare finns även litteratur- och filmtips samt förslag på rollspel om de mänskliga rättigheterna.

Samtliga lektioner har övningar som belyser och problematiserar samt ger förutsättningar för elever att utveckla kunskaper och förmågor i de gymnasiegemensamma ämnena enligt Gy11. Materialet går att anpassa för att genomföras i grundskolans

senare årskurser. Till materialet finns en bilaga som visar det centrala innehållet i Gy11 för samtliga lektioner och artiklar.

Bilagan finns på Raoul Wallenberg Academys webbplats www.raoulwallenberg.se.

Till ett flertal lektioner finns Svenska FN-förbundets FN-rollspel som extrauppgift/fördjupningsövning, vilket är en pedagogisk metod för att göra globala frågor mer begripliga och intressanta för elever. Rollspelen tar längre tid än en lektion, men går i gengäld att genomföra i flertalet ämnen och fungerar utmärkt vid temadagar och i avslutning till uppmärksammandet av FN-dagen. I ett FN-rollspel får deltagarna rollen som ambassadörer för något av FN:s 193 medlemsländer. Genom ett konkret och verklighetsnära arbetssätt ska ambassadörerna hitta gemensamma lösningar på problem och kriser.

De mänskliga rättigheterna kan delas in i ett antal kategorier med medborgerliga friheter och rättigheter, lagliga rättigheter, kulturella rättigheter, sociala rättigheter, politiska rättigheter, ekonomiska rättigheter och kulturella rättigheter.

ARTIKEL 1-6 MEDBORGERLIGA RÄTTIGHETER OCH FRIHETER

Rätt till liv, frihet från tortyr och slaveri, åsikts- och religionsfrihet, rätt till icke-diskriminering.

ARTIKEL 7-11, 14 LAGLIGA RÄTTIGHETER

Oskyldig tills motsatsen bevisats, att mänskliga rättigheter kan krocka med varandra samt förbud mot att godtyckligt anhållas, hållas fängslad eller landsförvisas.

ARTIKEL 12, 13, 16, 24, 26 SOCIALA RÄTTIGHETER

Rätt till utbildning, rätt att bilda familj, rätt till hälsovård och fritid.

ARTIKEL 18-21 POLITISKA RÄTTIGHETER

Rätt att delta i politiskt beslutsfattande, rätt till frihet i fråga om fredliga möten och sammanslutningar.

ARTIKEL 15, 17, 22, 23, 25 EKONOMISKA RÄTTIGHETER

Rätt att äga egendom, rätt till arbete, bostad och tillräcklig levnadsstandard.

ARTIKEL 27-30 KULTURELLA RÄTTIGHETER

Rätt att delta i samhällets kulturella liv.

ATT ARBETA KÄLLKRITISKT

Vid samtliga lektioner är det viktigt att ha ett källkritiskt förhållningssätt då eleverna söker efter information till materialets olika övningar. Källkritik är en metod för att granska information från olika källor. Metoden hjälper eleverna att ta reda på om informationen går att lita på och om den är användbar för deras arbete.

Skolverket har tagit fram följande information:

CHECKLISTA FÖR KÄLLKRITIK

Vem har gjort webbsidan?

Är det en myndighet? Är det en organisation?
Är det ett företag? Är det en privatperson?
Är det någon som kan ämnet?
Är det någon du litar på?

Varför är webbsidan gjord?

För att informera om något? För att luras?
För att sprida en åsikt?
För att sälja något? För att underhålla?

Hur ser webbsidan ut?

Har den kontaktinformation?
Har den fungerande länkar?
Har den trovärdiga källhänvisningar?
Har den senast granskad-datum?

Kan du få information från andra ställen?

Har du jämfört med vad du redan vet?
Har du jämfört med andra källor?
(www.skolverket.se)

FÖRANKRING I SKOLLAGEN OCH LÄROPLANEN

SKOLLAGEN

I skollagens inledande kapitel står det att:

“Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.” (Kap 1 §4)

“Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.” (Kap 1 §5)

LÄROPLANEN, GYLLER

Skolans mål är att varje elev:

... förstår och respekterar människolivets okränkbarhet, individens frihet, egenvärde och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor.

... kan göra medvetna ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter.

... kan samspela i möten med andra människor utifrån respekt för skillnader i livsvillkor, kultur, språk, religion och historia.

... kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen.

... tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling samt medverkar till att hjälpa människor.

... ska träna sig att tänka kritiskt, att granska fakta och förhållanden och inse konsekvenserna av olika alternativ.

Skolan ska dessutom stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja att pröva och omsätta nya idéer i handling och att lösa problem. Skolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling.

GYMNASIEGEMENSAMMA ÄMNER, GY11

HISTORIA

Undervisningen i historia ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar sitt historiemedvetande. Den ska bidra till insikt i att varje tids människor ska förstås utifrån sin tids villkor och värderingar. Vidare ska eleverna ges möjlighet att utveckla sin förståelse av hur olika tolkningar och perspektiv på det förflutna präglar synen på nutiden och uppfattningar om framtiden. Undervisningen ska därför möjliggöra elevernas förståelse av och värdera hur olika människor och grupper i tid och rum har använt historia, samt möjlighet att reflektera över kulturarvets betydelse för identitets- och verklighetsuppfattning.

RELIGIONSKUNSKAP

Ämnet behandlar hur religioner och livsåskådningar kommer till uttryck i ord och handling samt hur människor formulerar och förhåller sig till etiska och existentiella frågor. Undervisningen ska ta sin utgångspunkt i en samhällssyn som präglas av öppenhet i fråga om livsstilar, livshållningar och människors olikheter samt ge eleverna möjlighet att utveckla en beredskap att förstå och leva i ett samhälle präglad av mångfald. De ska ges möjlighet att reflektera över och analysera människors värderingar och trosföreställningar och därigenom utveckla respekt och förståelse för olika sätt att tänka och leva. Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att analysera och värdera hur religion kan förhålla sig till bland annat etnicitet, kön, sexualitet och socioekonomisk bakgrund.

SAMHÄLLSKUNSKAP

Politiska, sociala och ekonomiska band sammanlänkar idag människor i olika samhällen över hela världen. I undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om frågor som berör makt, demokrati, jämställdhet och de mänskliga rättigheterna inklusive barns och ungdomars rättigheter i enlighet med konventionen om barnets rättigheter. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla förståelse för frågor om arbetsliv, resurser och hållbar utveckling. Eleverna ska utveckla en förmåga att söka, strukturera och värdera information från olika källor och medier samt förmåga att dra slutsatser utifrån informationen.

ENGELSKA

Engelska kan främja nya perspektiv på omvärlden och ge större förståelse för och kunskaper om livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika sammanhang. Med stöd av olika hjälpmedel och medier ska elever, tillsammans med andra, också få tillfälle att producera talat språk och text. Undervisningen ska dra nytta av omvärlden som en resurs för kontakter, information och lärande.

SVENSKA

Undervisningen ska leda till att eleverna utvecklar förmåga att använda skönlitteratur och andra typer av texter samt film och andra medier som källa till självinsikt och förståelse av andra människors erfarenheter, livsvillkor, tankar och föreställningsvärldar. I undervisningen ska eleverna ges riktiga tillfällen att tala, skriva, läsa och lyssna. I undervisningen ska eleverna få möta olika typer av skönlitteratur och andra typer av texter samt få sätta innehållet i relation till egna erfarenheter, intressen och den egna utbildningen.

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK

Ämnet svenska som andraspråk ger elever med annat modersmål än svenska möjlighet att utveckla sin kommunikativa språkförmåga. Det är också genom språket som vi uttrycker vår personlighet och interagerar med andra människor i olika situationer. Skönlitteratur, texter av olika slag, film och andra medier ska användas som källa till insikter om andras erfarenheter, tankar och föreställningsvärldar. Innehållet ska väljas så att elevernas tidigare erfarenheter och kunskaper tas tillvara.

GYMNASIEGEMENSAMMA ÄMNER, GY11

IDROTT OCH HÄLSA

Undervisningen ska leda till att eleverna utvecklar kunskaper om hur den egna kroppen fungerar i arbete, om livsstilens betydelse, hälso- och miljömedvetenhet om konsekvenserna av fysisk aktivitet och inaktivitet samt intresse för att delta i arbetet med hälsofrågor i arbetsliv och samhälle. Vidare ska den också medvetandegöra och motverka stereotypa föreställningar om vad som anses vara manligt och kvinnligt samt belysa konsekvenserna av olika kroppsideal.

MATEMATIK

Ytterst handlar matematiken om att upptäcka mönster och formulera generella samband. Ämnet innefattar att utveckla förståelse för att använda matematik i samhälls- och yrkesrelaterade situationer. Vidare ska eleverna utveckla förmågan att sätta in matematiken i olika sammanhang och se dess betydelse för individ och samhälle. Undervisningen ska innehålla varierade arbetsformer och arbetssätt, där undersökande aktiviteter utgör en del.

NATURKUNSKAP

Ämnet naturkunskap behandlar hälsa, energi och hållbar utveckling, kunskapsområden som har vuxit fram där naturvetenskap möter samhällsvetenskap. Samtidigt som undervisningen ska behandla olika innehåll som till exempel miljö- och klimatfrågor, jordens resursfördelning, kretslopp, hälsa eller genmodifiering ska den också påvisa hur dessa frågor kan hanteras utifrån ett naturvetenskapligt förhållningssätt. Genom att få diskutera och utforska frågor med samhällsanknytning ska eleverna ges möjlighet att befästa, fördjupa och utveckla naturvetenskapliga kunskaper för att kunna möta, förstå och påverka sin samtid.

GYMNASIEARBETE

I årskurs tre på gymnasiet ska eleverna skriva ett gymnasiearbete. Amnesty International har tagit fram ett material kring detta där eleverna får undersöka hur det står till med de mänskliga rättigheterna i Sverige. Med tips, ämnen, länkar och förslag på frågeställningar under temat "Fria och lika i värde – mänskliga rättigheter i Sverige" får eleverna inspiration att arbeta vidare med.

file:///C:/Users/chgra001/Downloads/Gymnasiearbetet_VT18_2.pdf

HÄNVISAT MATERIAL

I Raoul Wallenberg Academys undervisningsmaterial om de mänskliga rättigheterna finns hänvisningar i de olika lektionerna till följande organisationer, föreningar och myndigheter:

Amnesty International
Diskrimineringsombudsmannen
Forum för levande historia
Plan International
Raoul Wallenberg Academy
Rädda Barnen
Svenska FN-förbundet

Svenska kommittén mot antisemitism, SKMA
Sveriges regering
Sveriges riksdag
Ungdomsmottagningen på nätet, UMO
UNICEF
UR Skola

Samtliga organisationer, föreningar och myndigheter har lång och gedigen erfarenhet av att arbeta med frågor om mänskliga rättigheter.

ARTIKEL I:

RÄTTEN TILL FRIHET

Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. De har utrustats med förnuft och samvete och bör handla gentemot varandra i en anda av gemenskap.

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GYLLER

Naturkunskap

- Kunskaper om olika livsstilars konsekvenser såväl för den egna hälsan som för folkhälsan och miljön.

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

SYFTE

Att lära sig mer om och få förståelse för att de mänskliga rättigheterna är grunden för frihet och för att utveckla ett demokratiskt samhälle.

METOD

Väcka engagemang genom att tolka, diskutera och reflektera utifrån frågeställningar och statistik som rör Sverige och omvärlden.

MÅL

- Att förstå begreppen frihet och jämlikhet.
- Att lära sig mer om barns livssituation i världen.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

120 MINUTER

Introduktion med filmer om de mänskliga rättigheterna

15 minuter

Övning 1: Allas lika värde, diskutera

20 minuter

Övning 2: Omvärldsperspektiv, Livets lotteri

25 minuter

Övning 3: Gapminder - Hur ser världen ut? Diskutera

20 minuter

Övning 4: Gapminder – Dollar street, Undersök, Skriva

35 minuter

Exit ticket

5 minuter

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

De mänskliga rättigheterna är universella, men huruvida de efterföljs i ett land är starkt beroende av vilka förutsättningar som råder i landet. Under följande lektion kommer eleverna att få lära sig mer om de mänskliga rättigheterna och sedan dra en lott i Rädda Barnens "Livets lotteri". Med sin nya nationalitet kommer varje elev att få ökad förståelse för de olika förutsättningar och förhållanden som råder runt om i världen.

Visa följande filmer från Forum för levande historia och UR skola

"De mänskliga rättigheterna på 2 minuter"

<http://www.levandehistoria.se/klassrummet/allamanniskor>

"När de mänskliga rättigheterna kränks"

<https://urskola.se/Produkter/205456-Perspektiv-pa-varlden-Manskliga-rattigheter-nar-de-manskliga-rattigheterna-kranks> (8,05 minuter).

Filmerna förklarar på ett kortfattat sätt vad de mänskliga rättigheterna är, när och hur de kom till samt exempel på när de mänskliga rättigheterna kränks.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

ALLAS LIKA VÄRDE, DISKUTERA

Dela in klassen i par eller i mindre grupper om 3-5 elever.

- Vad menas med att "alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter"?
- Behandlas alla människor lika i Sverige? (Barn, vuxna, råder jämställdhet mellan könen, pågår rasism, främlingsfientlighet, mobbning etc.)
- Om stater har skrivit under att de mänskliga rättigheterna ska värnas, varför efterlevs inte detta?
- Vilka länder har inte skrivit på FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna? Hur kan det komma sig?

Sök information om FN:s medlemsländer på Svenska FN-förbundets webbplats www.fn.se

ÖVNING 2:

OMVÄRLDSPERSPEKTIV, LIVETS LOTTERI

Lyssna på länken nedan, alternativt läs följande text för eleverna;

"Varje dag kommer 360 000 barn till världen. Färre än 300 av dem föds i Sverige. Chansen att börja ditt liv här är bara 0,08 %. Var skulle du hamna om du föddes på nytt? Och hur skulle ditt liv se ut? Varsågod och dra en ny lott i livets lotteri." <http://www.livetslotteri.raddabarnen.se/>

Dra en lott

Låt eleverna dra en lott i Rädda Barnens utbildningsmaterial Livets lotteri. Eleverna har nu fötts i nya länder, med nya förutsättningar. I Livets lotteri visas risker som finns i det nya landet. Exempelvis har Somalia följande risker; barn på flykt, barnadödlighet, barnaga är tillåtet, barnarbete, barnsoldater rekryteras, barnäktenskap, fattigdom, kvinnlig könsstympning, pågående väpnad konflikt, sexuellt våld och undernäring. (www.raddabarnen.se)

Diskutera

Är rätten till frihet och lika värde kopplat till vilket land man är född i? Vilka faktorer talar för och/eller emot detta? Diskutera i par och avsluta med diskussion i helklass.

ÖVNING 3:

GAPMINDER – HUR SER VÄRLDEN UT?

Uppgiften går ut på att eleverna ska undersöka, utifrån olika parametrar, hur världen ser ut genom att använda *www.gapminder.org*.

Uppgiften är indelad i två delar. I del A ska eleverna skriva vad de tror, del B går ut på att undersöka hur det verkligen är.

Del A

- I vilket land lever människor längst?
- Vilket land producerar mest olja?
- Vilket land konsumerar mest olja?
- Vilket land har störst andel fattiga invånare?
- I vilket land kommer flest människor att smittas av HIV?
- I vilken världsdel är fertiliteten som högst?
- I vilken världsdel är fertiliteten som lägst?
- I vilken världsdel är barnmortaliteten som högst?
- I vilken världsdel är barnmortaliteten som lägst?

Del B

Använd följande länk https://www.gapminder.org/tools/#_chart-type=bubbles för att ta reda på svaren till frågorna ovan.

Diskutera

- Hur väl stämde dina svar överens med verkligheten?
- Kan du se några samband mellan dina resultat?
- Vad säger dessa uppgifter om vilka levnadsförhållanden som råder i ett land?

ÖVNING 4:

GAPMINDER – DOLLAR STREET

www.gapminder.org (Gå in på fliken Dollar street)

På Dollar street visar ditt husnummer din inkomst. Alla människor i världen har samma grundläggande behov, men olika inkomst. Genom verkliga bilder och information om inkomst visar Gapminders Dollar street hur hemförhållanden ser ut i verkligheten, världen över.

Undersök

- Hur ser levnadsförhållandena ut i olika länder?
- Vad kan du få ut för information genom att titta på bilderna samt jämföra hem- och inkomstförhållanden utifrån den information du får fram?
- Vilka likheter och skillnader kan du få fram om länder från olika världsdelar?

Skriva

Skriv en resonerande text där du besvarar frågeställningarna och kopplar ditt resonemang till artikel 1 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

Exit ticket

Hur efterföljs de mänskliga rättigheterna i Sverige och i omvärlden? Behövs det fler och nya insatser för att uppnå artikel 1 i FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna? Skriv ned dina svar i punktform på ett löst blad eller i din digitala enhet.

ARTIKEL 2:

RÄTTEN ATT INTE DISKRIMINERAS

Var och en är berättigad till alla de rättigheter och friheter som uttalas i denna förklaring utan åtskillnad av något slag, såsom på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt. Ingen åtskillnad får heller göras på grund av den politiska, rättsliga eller internationella status som råder i det land eller det område som en person tillhör, vare sig detta land eller område är oberoende, står under förvaltarskap, är icke-självstyrande eller är underkastat någon annan begränsning av sin suveränitet.

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GY11

Historia

- Kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och för att ge perspektiv på framtiden.

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

120 MINUTER

Övning 1: Film och diskussion	30 minuter
Övning 2: Personberättelse, Diskutera	25 minuter
Övning 3: Människorättskampar	60 minuter
Exit ticket	5 minuter
Extrauppgift/fördjupningsövning	

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Diskriminering innebär att bli sämre behandlad än andra, inte på grund av vad personen kan, utan på grund av egenskaper som personen har.

Det finns sju diskrimineringsgrunder som omfattas av lagens diskrimineringsförbud; kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning,

funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. (Diskrimineringsombudsmannen, www.do.se) Det är en rättighet att inte bli diskriminerad och det är en skyldighet att inte diskriminera.

SYFTE

Lära sig mer om och få förståelse för att de mänskliga rättigheterna rör alla, ingen åtskillnad eller diskriminering får göras.

METOD

Arbeta med diskussionsövningar och personberättelse i frågor som rör diskriminering och jämställdhet där olika övningar berör bristande jämställdhet.

MÅL

- Att få förståelse för begreppen frihet, rättighet, diskriminering, civilkurage, mod, jämställdhet och allas lika värde.
- Att få förståelse för hur diskriminering kan minskas och hur jämställdhet kan ökas.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

FILM OCH DISKUSSION

Visa filmen "Diskriminering" (2,07 minuter) <https://www.youtube.com/watch?v=pHfpKtO9qHU&t=46s>
Filmen är framtagen av www.youmo.se, en sajt från Ungdomsmottagningen på nätet, UMO.

Diskutera följande frågeställningar, först i mindre grupp och sedan i helklass.

- Vad betyder diskriminering?
- Vilka regler och skydd har vi för att motverka diskriminering på vår skola?

Dela in klassen i sju grupper där varje grupp tar reda på information om en diskrimineringsgrund var. Använd exempelvis Diskrimineringsombudsmannens webbplats www.do.se.

Avsluta övningen med att en grupp i taget lyfter något de har diskuterat.

ÖVNING 2:

PERSONBERÄTTELSE

Rosa Parks var tidigt medveten om rasismen. Utanför hennes hus marscherade sektmedlemmar från Ku Klux Klan och de svarta barnen måste gå till skolan medan de vita barnen fick åka skolbuss. De vanliga bussarna var segregerade. Vita personer skulle gå in genom en viss dörr på bussen och sitta längst fram. De svarta fick sitta längst bak och om någon vit person ville ha en plats i bussen fick de svarta lämna sina platser.

En kväll i december 1955 i Montgomery vägrade Rosa Parks att resa på sig för en vit man som ville ha hennes plats på bussen. Rosa kastades av bussen, blev arresterad, åtalad och dömd till böter. Hon förlorade sitt jobb på varuhuset där hon arbetade och hon mordhotades. Montgomerys svarta befolkning inledde en bojkott av bussbolaget. Bojkotten höll i 382 dagar innan bussbolaget tvingades ge upp. USA:s högsta domstol slog fast att segregerade bussar stred mot grundlagen. Rosa Parks aktion gjorde att en ny våg av medborgarrättsrörelser växte fram i USA. Rosa Parks har blivit en symbol för medborgarrättsrörelsen. Det var livsfarligt att protestera mot rådande raslagar i USA. För sitt mod och sitt civillurage har hon genom åren fått otaliga utmärkelser.

Diskutera

- Vad är Ku Klux Klan och finns de idag?
- Vilka var orsakerna till att Rosa Parks vägrade flytta på sig på bussen?
- Vilka konsekvenser fick hennes agerande? Resonera utifrån såväl ett individ- som ett samhällsperspektiv.
- Vad tror du att Rosa Parks agerande har fått för påverkan på nutiden?
- På vilket sätt hör Rosa Parks agerande ihop med de mänskliga rättigheterna?

ÖVNING 3:

MÄNNISKORÄTTSKÄMPAR

Enskild skrivövning

Civillkurage är mod att stå för sin åsikt, även om det innebär en personlig risk. Människor världen över riskerar sina liv för att stå upp för mänskliga rättigheter, de agerar och gör skillnad.

I följande material från Forum för levande historia finns filmade intervjuer med människorättskämpar som valt att agera och stå upp för mänskliga rättigheter och värden.

<https://www.levandehistoria.se/klassrummet/manniskorattskampar/anger-pristagare>

Titta på någon/några av intervjuerna för att få inspiration och ökad kunskap om olika människorättskampars kamp. Skriv sedan en argumenterande text om vikten av civillkurage. Använd rubriken "Om inte jag – vem? Om inte nu – när?" vilket är ett citat från skådespelaren och FN-ambassadören för jämställdhet Emma Watson.

Utgå från följande frågeställningar i din text:

- Vad innebär "Om inte jag – vem? Om inte nu – när?"
- Vad är mod och civillkurage?
- Vad kan jag aktivt göra i min vardag för att värna och skydda de mänskliga rättigheterna?
- Vilket ansvar har jag att agera om jag ser något som bryter mot de mänskliga rättigheterna?

Exit ticket

Hur vet man om man blivit orättvist behandlad, och vad ska man göra i så fall? Diskutera i par eller i mindre grupp.

EXTRAUPPGIFT/FÖRDJUPNINGSÖVNING

Rollspel

Svenska FN-förbundet har ett inspirationsmaterial och rollspel om mänskliga rättigheter och rasism. Rollspelet syftar till att ge en inblick i hur FN arbetar med att granska staters efterlevnad av de mänskliga rättigheterna. I rollspelet "Förutfattat - Stick hål på dina fördomar" får deltagarna veta hur civilsamhället bidrar till FN:s granskning, upprätthållande och stärkande av de mänskliga rättigheterna. Rollspelet handlar om diskriminering.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/08/Rollspel-mot-rasism.pdf>

Inför rollspelets genomförande är det bra att ta del av följande information om hur det går till att arrangera ett FN-rollspel.

<https://fn.se/fnskola/fn-rollspel/arrangera-fn-rollspel/>

ARTIKEL 3:

RÄTTEN TILL ETT TRYGGT LIV

Var och en har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet.

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GYLLER

Engelska

- Förståelse av talad och skriven engelska samt förmåga att tolka innehållet.

Religionskunskap

- Förmåga att använda etiska begrepp, teorier och modeller.
- Förmåga att undersöka och analysera etiska frågor i relation till kristendomen, andra religioner och livsåskådningar.

Samhällskunskap

- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.

Svenska

- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om genrer samt berättartekniska och stilistiska drag, dels i skönlitteratur från olika tider, dels i film och andra medier.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

120 MINUTER

Introduktion	10 minuter
Övning 1: Undersök och förklara	20 minuter
Övning 2: Diskutera	30 minuter
Övning 3: Enskild skrivövning	55 minuter
Exit ticket	5 minuter
Extrauppgift/fördjupningsövning	

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Dödsstraff definieras som ett straff eller påföljd som utförs genom avrättning. Vår uppfattning om dödsstraff utgår ifrån en förståelse för vad som uppfattas som rätt eller fel, vad som är moraliskt rätt, skiljt från lagens bestämmelser om rätt och fel.

Dödsstraff förekommer framför allt i länder med varierande grad av demokrati. I USA, som är en utvecklad demokrati, har flera stater avskaffat dödsstraffet, medan många fortfarande valt att behålla det. I Sverige avskaffades dödsstraffet för brott i fredstid 1921. Det dröjde ända till 1973 innan det även avskaffades för brott i krigstid.

Se på följande film "Mänskliga rättigheter – dödsstraff" från UR Skolas serie Perspektiv på världen. (9,51 minuter).

<https://urskola.se/Produkter/205454-Perspektiv-pa-varlden-Manskliga-rattigheter-dodsstraff>

SYFTE

Lära sig mer om och få förståelse för livets okränkbarhet samt utifrån ett etiskt dilemma reflektera över livets okränkbarhet.

METOD

Arbeta med frågor som rör frihet och personlig säkerhet. Väcka engagemang genom verkliga berättelser, diskussions- och skrivövningar. I fördjupningsövningen används film och litteratur.

MÅL

- Att få förståelse för begreppen frihet och säkerhet.
- Att utforska orsaker till och följderna av brytande jämställdhet.
- Att få kunskap om att dödsstraff pågår och vad som kan göras för att förhindra detta.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

UNDERSÖK OCH FÖRKLARA

Arbeta i par eller i mindre grupper om 3-5 elever.

Förklara vad följande ord/begrepp betyder. Skriv ned svaren i era skrivhäften eller digitala enheter.

- Brott
- Skuld
- Hämndlystnad
- Vrede
- Försoning
- Påföljd
- Livstid
- Dödsstraff
- Prejudikat

Information om ord/begrepp finns i läromedel samt på Sveriges Domstolars webbplats www.domstol.se

ÖVNING 2:

DISKUTERA

Avrättningar kräver även att det finns en person som avrättar, en så kallad bödel.

- Hur tror ni att en bödel tänker och motiverar sitt agerande?
- Hur motiveras utförandet av dödsstraff i USA? (att offret och anhöriga ska få upprättelse, avskräckande etc.)
- Vad anser ni att syftet ska vara med straff? (att förövaren ska få vård för att kunna återanpassas, att samhället ska skyddas från förövaren etc.)
- Kan man bygga en stat på hämnd? Vilka argument finns det för och/eller emot detta?
- Om en människa tagit en annan människas liv, är det statens uppgift att begå samma brott? Motivera.

ÖVNING 3:

ENSKILD SKRIVÖVNING

Under 2017 var Kina, Iran, Saudiarabien, Irak, Pakistan och USA några av de länder som tillämpade dödsstraff. Kina är det land som avrättar flest människor, dock finns det ingen säker siffra på hur många som avrättades eftersom det klassas som en statshemlighet. Brotten som kan ge dödsstraff skiljer sig åt mellan länderna, några exempel är mord, drogrelaterade brott och homosexuella handlingar.

Ta del av följande information och globala siffror om dödsstraff i världen.

<https://www.amnesty.se/vara-rattighetsfragor/dodsstraff-tortyr/>

Skriv en argumenterande text där du belyser på vilket sätt dödsstraff bryter mot FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

Exit ticket

Avsluta följande meningar:

"Öga för öga - tand för tand" betyder...

Att tro på livets okränkbarhet betyder...

EXTRAUPPGIFT/FÖRDJUPNINGSÖVNING

Förberedelse

Läs boken eller se filmen *Dead Man Walking* (1995) regi Tim Robbins, från 15 år, 116 minuter lång.

Läs gärna igenom Svenska Filminstitutets filmhandledning

http://www.filminstitutet.se/contentassets/af38834e73944d52806a4c65b6beaf4a/dead_m_walk.pdf

Litteratur *Dead Man walking* (1999), författare Helen Prejean.

Filmen *Dead Man Walking* är verklighetsbaserad och bygger på en bok av syster Helen Prejean, som är nunna och arbetar med fattiga och utsatta i New Orleans. Filmen/boken handlar om en dödsdömd man, som väntar på sin avrättning, och det är syster Helens upplevelser, där etiska, moraliska och klassmässiga aspekter på att staten tar liv, som skildras. I den moraliska konflikten mellan dödsstraffets vara eller icke vara bygger berättelsen på brott, skuld, hämndlystnad, vrede och försoning.

Dela in klassen i mindre grupper om 3-5 elever.

- Filmen/boken är lyssnande i sin karaktär, då den varken argumenterar eller övertalar. Vad har berättelsen för budskap?

Diskutera och analysera filmens innehåll och handling utifrån de etiska modellerna konsekvensetik, regeletik/pliktetik, situationsetik, dygdetik och sinnelagsetik. Utgå ifrån följande punkter:

- Filmens handling utifrån de olika etiska modellerna.
- Etiska och moraliska dilemman.
- Egna reflektioner.

ARTIKEL 4:

RÄTTEN ATT INTE FÖRSLAVAS

Ingen får hållas i slaveri eller trälldom; slaveri och slavhandel i alla dess former skall vara förbjudna.

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GY I I

Historia

- Kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och för att ge perspektiv på framtiden.

Matematik

- Använda och beskriva innebörden av matematiska begrepp samt samband mellan begreppen.
- Relatera matematiken till dess betydelse och användning inom andra ämnen, i ett yrkesmässigt, samhälleligt och historiskt sammanhang.

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och iden-

tifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.

- Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

120 MINUTER

Övning 1: Kartstudie	30 minuter
Övning 2: Personberättelser, Enskild skrivövning	60 minuter
Övning 3: Diskutera	20 minuter
Exit ticket	10 minuter
Extrauppgift/fördjupningsövning	

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Slaveri innebär att en människa görs till och behandlas som en annan människas egendom. Historiskt sett har de flesta kulturer någon gång tillämpat slaveri, men slaveriet finns fortfarande kvar idag.

Nästan 46 miljoner människor i världen tvingas att leva som slavar. En modern slav återfinns bland annat inom trafficking, tvångsarbete, sexarbete och tvångsgiftermål.

SYFTE

Att lära sig mer om och få förståelse för vad som menas med slaveri och hur slaveriet ser ut i världen idag.

METOD

Arbeta med att ta fram information, läsa artiklar och ta del av personberättelser. Väcka engagemang genom kartstudie, diskussions- och skrivövningar samt genom att undersöka aktuella exempel på slaveri.

MÅL

- Att få förståelse för slaveriets bakomliggande faktorer.
- Att identifiera hinder för människor att leva i frihet.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

KARTSTUDIE

Studera följande världskarta "Estimated Prevalence of Modern Slavery" för att få fram information om slaveri i olika länder. <https://www.globalslaveryindex.org/index/#>

- Vad kan du utläsa av kartan? (Var i världen förekommer slaveri, i vilken omfattning etc.)
- Vilka krafter styr dagens slaveri?

Diskutera de resultat du kommer fram till med en klasskamrat.

ÖVNING 2:

PERSONBERÄTTELSE

Läs följande berättelser om slaveri idag.

Naushath Babu

http://www.levandehistoria.se/sites/default/files/material_file/lr-case-3-slaveri.pdf

Katja

<https://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/slaveri-i-europa>

Somaly Mam

<https://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/kampen-mot-nutida-slaveri>

Enskild skrivövning

- Vilka likheter och skillnader finns det mellan berättelserna?
- På vilket sätt bryter personernas levnadsöden mot FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna?

ÖVNING 3:

DISKUTERA

- Vad kan man göra för att motverka att människor tvingas till slavarbete idag? (Vad kan enskilda individer göra och vad kan samhället göra etc.)
- Vad kan organisationer, Sveriges regering, företag och FN göra för att motverka slaveri?

Skriv ned förslag och diskutera i helkass

Exit ticket

Skriv ned 3-5 punkter på ett löst blad eller i din digitala enhet om det du har lärt dig under denna lektion. Finns det något som du skulle du vilja lära dig mer om?

EXTRAUPPGIFT/FÖRDJUPNINGSÖVNING

Film, diskussion

Se dramafilmen *Lilja 4-ever* från år 2002 och i regi av Lukas Moodysson, filmens längd är 109 minuter. Filmen handlar om trafficking, där en ung kvinna tvingas in i prostitution.

Undersök

- Vad har filmen för innehåll, handling och budskap?
- Vilka grupper riskerar att utsättas för trafficking? Vad kan göras för att motverka detta?
- Vilka mänskliga rättigheter bryts när någon utsätts för trafficking?

ARTIKEL 5:

RÄTTEN ATT INTE TORTERAS

Ingen får utsättas för tortyr eller grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GY I I

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.
- Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

SYFTE

Att lära sig mer om att synen på rätten till sin egen kropp och sexualitet ser olika ut världen över. Att få kunskap om att könsstympning och tortyr bryter mot de mänskliga rättigheterna samt få kännedom om vad som kan göras för att motverka detta.

METOD

Väcka engagemang genom verkliga berättelser och levnadsöden. Arbeta med diskussions- och skrivövningar.

MÅL

- Att få ökad kunskap om vilken roll traditioner och sedvänjor kan spela, även om de bryter mot de mänskliga rättigheterna.
- Att få förståelse för vikten av att de mänskliga rättigheterna finns.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

120 MINUTER

Övning 1: Läs, Diskutera	20 minuter
Övning 2: Artiklar, Reflektera och diskutera	
Enskild skrivövning	60 minuter
Övning 3: Läs och skriv	30 minuter
Exit ticket	10 minuter

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Varje dag blir tusentals flickor könsstympade världen över. Följderna kan vara livshotande då ingreppet oftast sker utan bedövning.

Verktyget för att skära bort delar av flickornas blygdläppar och klitoris kan vara en smutsig kniv, en glasskärva eller ett rakblad. De som överlever måste stå ut med fysiska och mentala ärr. Könsstympning är tortyr, det är en sedvänja som prakti-

serats i mer än 2000 år.

Ungdomsmottagningen på nätet, UMO, har uppdaterad information om könsstympning och omskärelse.

FÖR LÄRARE:

Inför lektionen är det bra om elevhälsan med skolsyster och kurator informeras om att eleverna ska arbeta med frågor om könsstympning och tortyr. Alternativt kan personal från elevhälsan delta på lektionen.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

LÄSA

*Dela in klassen i par. Läs följande information från UMO
<http://www.umo.se/Kroppen/Snippan/Konsstympning---omskarelse/>
samt följande text från Unicef
<https://unicef.se/fakta/kvinnlig-konsstympning>*

Diskutera

- Vad innebär kvinnlig könsstympning och vilka konsekvenser kan det få för flickor och kvinnor som könsstympas?
- Kvinnlig könsstympning liknas vid tortyr vilket är ett brott mot de mänskliga rättigheterna.
- Trots detta förekommer könsstympning i flertalet länder, vad beror detta på?
- Vilka åtgärder anser du behövs för att detta ska upphöra?

ÖVNING 2:

ARTIKLAR

Läs följande artiklar om könsstympning
<https://www.svd.se/om/kvinnlig-konsstympning>

Diskutera med en klasskamrat.

- Vilka tankar, funderingar och känslor väcker artiklarna?

Skriv ned dina tankar i punktform och diskutera med en klasskamrat.

Enskild skrivövning

Vilka rättigheter i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna tillgodoses inte i ovanstående exempel där flickor och kvinnor har könsstympats? Skriv en argumenterande text där du, med stöd av de mänskliga rättigheterna, resonerar kring på vilket sätt könsstympning inte överensstämmer med de mänskliga rättigheterna.

ÖVNING 3:

LÄSA OCH SKRIVA

Läs texten "Jag är könsstympad hur kan jag få hjälp?" från signaturen Tjej, 17 år
<http://www.youmo.se/sv/Kroppen/Fraga-Jag-ar-konsstympad-hur-kan-jag-fa-hjalp/>

Vilka reflektioner gör du efter att ha läst det svar som signaturen Tjej, 17 år får?

Utgå från följande frågeställning:

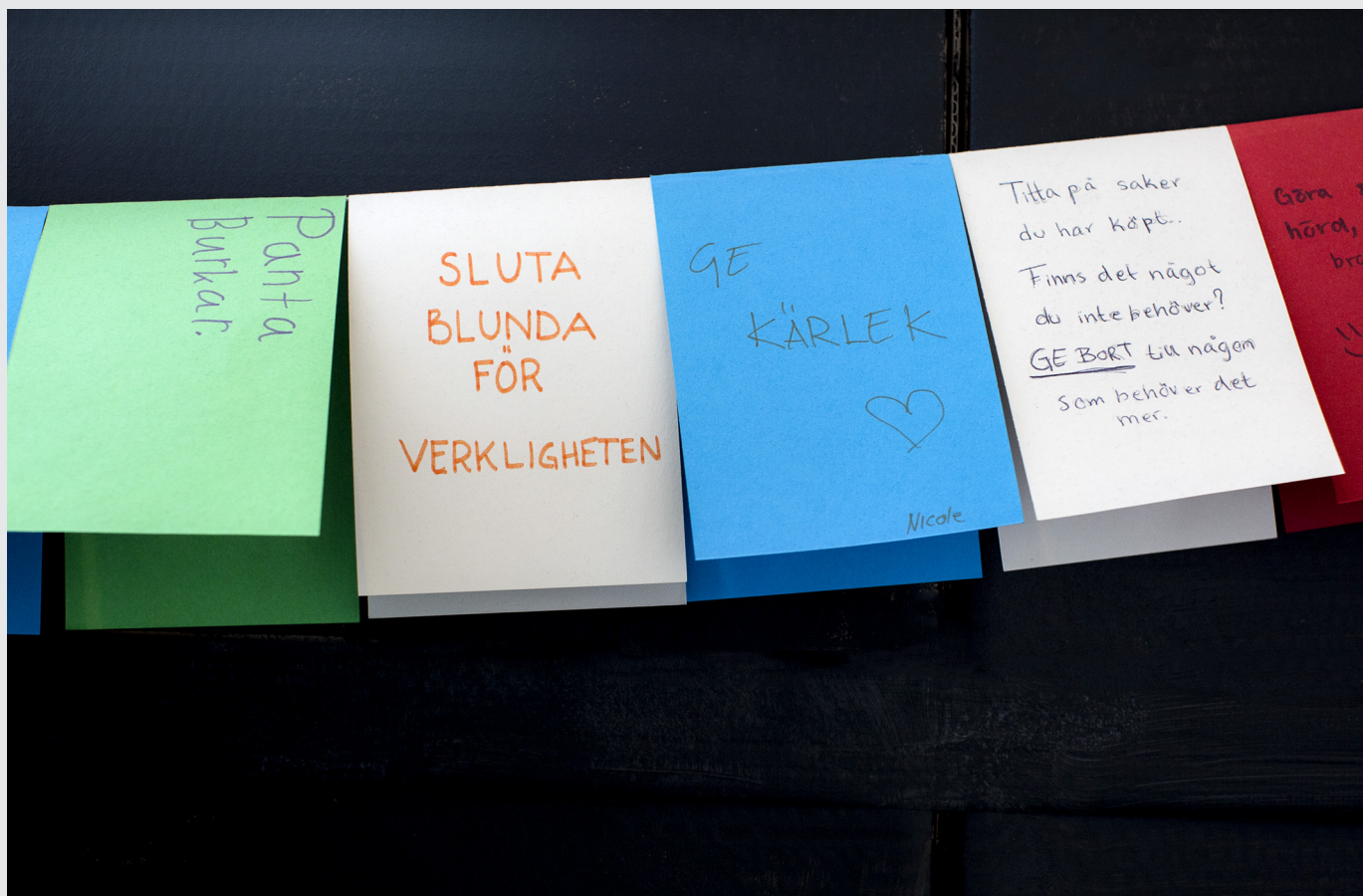
- Vilken betydelse har och vilka konsekvenser kan det svar som Tjej 17 år får för enskilda individer och för hela samhället?

För lärare:

Det svar som UMO ger är att Tjej 17 år kan få hjälp och stöd med behandling och samtal, utan att behöva berätta det för någon.

Exit ticket

Vad har du lärt dig under lektionen? Finns det något du vill lära dig mer om? Skriv ned dina svar i punktform på ett löst blad eller i din digitala enhet.

ARTIKEL 6:

RÄTTEN ATT ERKÄNNAS SOM PERSON

Var och en har rätt att överallt erkännas som en person i lagens mening.

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GYI I

Historia

- Kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och för att ge perspektiv på framtiden.
- Förmåga att söka, granska, tolka och värdera källor utifrån källkritiska metoder och presentera resultatet med varierande uttrycksformer.

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller

och metoder.

- Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

SYFTE

Att lära sig mer om och få förståelse för att de mänskliga rättigheterna är villkorslösa.

METOD

Väcka engagemang genom diskussions-, reflektions- och skrivövningar.

MÅL

- Att få kunskap om romer som en av Sveriges nationella minoriteter.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

120 MINUTER

Övning 1: Undersök	20 minuter
Övning 2: Registrering av romer, Diskutera, Undersök, Diskutera	45 minuter
Övning 3: Personberättelse, Författarpresentation	45 minuter
Exit ticket	10 minuter
Extrauppgift/fördjupning	

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

Skolverket, "Undervisa om nationella minoriteter".
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/larande/nationella-minoriteter>

"Den mörka och okända historien – vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet".

<http://www.regeringen.se/49baf8/contentassets/eaae9da200174a5faab2c8cd797936f1/den-morka-och-okanda-historien---vitbok-om-overgrepp-och-krankningar-av-romer-under-1900-talet-ds-20148>
(Längre version för fördjupning.)

"Antiziganismen i Sverige - Om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet och i dag" Kommissionen mot antiziganism fick i uppdrag av Sveriges regering att sammanställa en mer lättillgänglig version av vitboken.

<http://www.minoritet.se/user/motantiziganism/wp-content/uploads/2015/12/Antiziganismen-i-Sverige.pdf>

(Kortare version för användning inom utbildningsväsendet.)

INTRODUKTION

Sedan början av 1500-talet har romer levt i Sverige. Genom historien har de utsatts för tvångssterilisering och omhändertaganden av barn, de har systematiskt blivit förföljda, diskriminerade och trakasserade.

När rasbiologin kategoriserade människor i Sverige under 1900-talets första hälft var romerna oönskade och ansågs ha ett lägre värde. Under andra världskriget utsatte nazisterna romerna för terror och ett okänt antal romer dödades. Romer var en av de grupper som utsattes mest.

Hat mot romer, antiziganism, handlar om majoritetssamhällets fördomar. Namnet antiziganism utgår från skällsordet zigenare eller Gypsy på

engelska. I majoritetssamhället är rättigheter självklara, men runt om i Europa har inte resandefolk rätt till skolgång, arbete, sjukvård eller bostäder.

I våra dagar har det avslöjats att den svenska polisen registrerat romer, samtidigt är romer en minoritet som Sverige har erkänt. I många samhällen runt om i Europa är antiziganism fortfarande accepterat. (www.levandehistoria.se)

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

UNDERSÖK

- Vilka nationella minoriteter finns det i Sverige?
- Finns det förhållanden som är gemensamma eller olika för dessa?
- Vad är skillnaden mellan urfolk och minoritetsfolk?

Använd exempelvis Nordiska museets webbplats för att söka information. <http://nationellaminoriteter.nordiskamuseet.se/vilka-ar-de-nationella-minoriteterna.htm>

ÖVNING 2:

REGISTRERING AV ROMER

Dela in eleverna i par eller i mindre grupper om 3-5 elever/grupp.

Läs Marika Kajs berättelse på sidan 16 i "Antiziganismen i Sverige - Om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet och i dag

<http://www.minoritet.se/user/motantiziganism/wp-content/uploads/2015/12/Antiziganismen-i-Sverige.pdf>

Diskutera

- Vilka tankar och funderingar väcker berättelsen?
- Varför tror ni att den svenska polisen registrerade romer?

Undersök

- Vilka tankar och funderingar väcker berättelsen?
- Vad kan ni finna för medierapportering om denna händelse?

Använd sökfunktioner på internet och söknamnet "romregister".

Diskutera

När registreringen av romer blev känd riktades allvarlig kritik mot polisen i Skåne och den svenska staten fick betala skadestånd till berörda personer.

- På vilket sätt överensstämmer inte registrering av personer med de mänskliga rättigheterna?

ÖVNING 3:

PERSONBERÄTTELSE

Katarina Taikon, som föddes 1932 i ett romskt läger utanför Örebro och dog 1995, blev en framgångsrik författare och skådespelare. I sina barnböcker om Katitzi beskriver hon Stockholm, ur den romska flickan Katitzis perspektiv. Katarina Taikon kämpade även för romernas rättigheter och beskrev detta tydligt såväl i sina vuxenböcker som i sina barnböcker.

<https://stockholmskallan.stockholm.se/teman/de-skriver-om-stockholm/katarina-taikon/>

Författarpresentation

Skriv en författarpresentation av Katarina Taikon. Vem var hon och vilken betydelse har hennes skönlitterära verk haft för att sprida information om romernas situation i Sverige

Exit ticket

Vad har du lärt dig under lektionen? Finns det något du vill lära dig mer om? Skriv ned dina svar i punktform på ett löst blad eller i din digitala enhet.

EXTRAUPPGIFT/FÖRDJUPNINGSÖVNING

Rollspel

Svenska FN-förbundet har ett inspirationsmaterial och rollspel om mänskliga rättigheter och rasism. Rollspelet syftar till att ge en inblick i hur FN arbetar med att granska staters efterlevnad av de mänskliga rättigheterna.

Rollspelet "Förutfattat" erbjuder - Stick hål på dina fördomar" erbjuder kunskap om hur det står till med de mänskliga rättigheterna i Sverige med romers rättigheter i fokus. Deltagarna i rollspelet får veta hur civilsamhället bidrar till FN:s granskning och stärker skyddet för de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/08/Rollspel-mot-rasism.pdf>

Inför rollspelets genomförande är det bra att ta del av följande information om hur det går till att arrangera ett FN-rollspel.

<https://fn.se/fnskola/fn-rollspel/arrangera-fn-rollspel/>

ARTIKEL 7:

RÄTTEN TILL LIKHET INFÖR LAGEN

Alla är lika inför lagen och är berättigade till samma skydd av lagen utan diskriminering av något slag. Alla är berättigade till samma skydd mot alla former av diskriminering som strider mot denna förklaring och mot varje anstiftan till sådan diskriminering.

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GYLLER

Historia

- Kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och för att ge perspektiv på framtiden.
- Förmåga att söka, granska, tolka och värdera källor utifrån källkritiska metoder och presentera resultatet med varierande uttrycksformer.

Samhällskunskap

- Kunskaper om historiska förutsättnings betydelser samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att

delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.

- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om genrer samt berättartekniska och stilistiska drag, dels i skönlitteratur från olika tider, dels i film och andra medier.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

SYFTE

Öka kunskapen om Raoul Wallenbergs liv och gärningar samt få förståelse för att en människas val kan göra stor skillnad i arbetet för människors lika värde. Att belysa handlingar som har gjort skillnad, vikten av att agera och civillkurage.

METOD

Väcka engagemang genom film, diskussions-, reflektions- och skrivövningar, samt genom att ta del av ett verkligt levnadsöde.

MÅL

- Att öka elevernas historiemedvetande.
- Att lära sig mer om Raoul Wallenberg och få förståelse för vilken betydelse hans insatser har haft i Sverige och omvärlden.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

I 20 MINUTER

Introduktion, Film	10 minuter
Övning 1: Undersök och diskutera	25 minuter
Övning 2: Enskild skrivövning	40 minuter
Övning 3: Agera	40 minuter
Exit ticket	5 minuter

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Raoul Wallenberg var en svensk diplomat som valde att agera, hjälpa och skydda människor. Genom mod och kreativitet räddade han tusentals människor undan nazisternas förföljelse. Raoul Wallenberg visade att en människa kan göra stor skillnad.

Under 1944 började världen förstå vidden av Nazitysklands utrotningspolitik. Den amerikanska myndigheten The War Refugee Board, WRB, bildades för att rädda de judar som fanns kvar i de ockuperade delarna av Europa. WRB önskade att neutrala Sverige skulle skicka en person till det ockuperade Ungern för att organisera räddningsaktioner för de ungerska judarna. Det svenska utrikesdepartementet sände Raoul Wallenberg till Budapest i juli 1944.

Raoul Wallenberg skaffade sig fastigheter runt om i Budapest där judar kunde söka tillflykt undan

förföljelser och hot. De så kallade svenskhusen förklarades vara svenskt territorium och utgjorde ett tillfälligt skydd från förföljelserna. Han skapade skyddspass, i färgerna gult och blått som den svenska flaggan, fast tvärtom. Skyddspassen såg mycket officiella ut, var på både tyska och ungerska, hade stämplor, signaturer och foto. Den som fick ett sådant skyddspass blev inte svensk medborgare och passen hade inte grund i internationell lag, men i krigets Budapest uppfattades det ändå så. Inget dokument blev så övertygande och skyddande som Raoul Wallenbergs svenska skyddspass.

FILM

Se filmen om Raoul Wallenberg (4,49 minuter)

<https://raoulwallenberg.se/historia/>

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

Innehavaren av ett skyddspass, som Raoul Wallenberg och hans medarbetare skapade, befriades från kravet på att följa de antijudiska lagarna och personen hamnade under svenskt beskydd.

UNDERSÖK OCH DISKUTERA

Dela in klassen i par eller i mindre grupper om 4–6 deltagare.

Sök information om Raoul Wallenberg och besvara frågorna enligt nedan. Använd material från Raoul Wallenberg Academy, Forum för levande historia och SKMA.

<http://raoulwallenberg.se/>

<https://www.levandehistoria.se/search/raoul%20wallenberg>

<http://skma.se/undervisningsmaterial-2/>

- Vad tror du drev Raoul Wallenberg att agera som han gjorde?
- Vilka egenskaper krävs för att göra sådana gärningar?
- Raoul Wallenberg har utnämnts till hedersmedborgare i bland annat USA, Kanada, Israel och Australien. Vad innebär det och vilka är orsakerna till detta?

ÖVNING 2:

ENSKILD SKRIVÖVNING

Skriv en resonerande text med rubriken "Den som har räddat ett liv, har räddat en hel värld" vilket är ett citat från miniatyrbilden om Raoul Wallenberg på Forum för levande historias webbplats.

Besvara följande frågeställning i din text:

- På vilket sätt stämmer Raoul Wallenbergs handlingar överens med FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna där alla är lika inför lagen?

ÖVNING 3:

AGERA

- Vad kan du och din klass göra för att agera i Raoul Wallenbergs anda? (Skriva insändare, samla in pengar för välgörande ändamål, engagera sig/er i någon organisation etc.) Se följande länk från Raoul Wallenberg Academy ”100 sätt att göra skillnad” för att få inspiration.
<https://raoulwallenberg.se/gora-skillnad/>
- Skriv ned förslag på aktiviteter och diskutera förslagen i helklass.
- Rösta fram en gemensam aktivitet som klassen kan arbeta vidare med i arbetet för mänskliga rättigheter.

Exit ticket

Avsluta följande meningar:

- Raoul Wallenbergs liv och gärningar inspirerar mig genom att...
- När jag läste om Raoul Wallenbergs liv blev jag mest förvånad av...
- Jag lärde mig att...

ARTIKEL 8:

RÄTTEN ATT INTE KRÄNKAS

Var och en har rätt till verksam hjälp från sitt lands nationella domstolar mot handlingar som kränker hans eller hennes grundläggande rättigheter enligt lag eller författning.

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GY I I

Historia

- Kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.

SYFTE

Att lära sig mer om enskilda individers kamp för allas lika värde. Visa att det går att trotsa lagar och regler som kränker individens grundläggande rättigheter och genom fredliga medel nå en förändring.

METOD

Väcka engagemang genom verkliga berättelser där människors rättigheter har kränkts. Läs personberättelser, se på filmer och genomföra diskussions- och reflektionsövningar.

MÅL

Att lära sig nya begrepp och definitioner samt få förståelse för att det går att bryta normer, påverka, göra skillnad och stå upp för mänskliga rättigheter.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

120 MINUTER

Introduktion	5 minuter
Övning 1: Filmer och diskussion	40 minuter
Övning 3: Undersök och diskutera	30 minuter
Övning 4: Agera för mänskliga rättigheter	40 minuter
Exit ticket	5 minuter
Extrauppgifter/fördjupningsövningar	

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

Hbtq-personers rättigheter i Sverige, broschyr från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF.

https://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/hbtq_rattigher_i_sverige_svenska_uppslag_2017.pdf

Forum för levande historia

<http://www.levandehistoria.se/hb>

INTRODUKTION

”HBTQI är ett samlingsbegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner, queerpersoner och intersexuella.

Runt om i världen förföljs, trakasseras och diskrimineras människor på grund av sin verkliga eller uppfattade sexuella läggning eller könsidentitet. Diskrimineringen leder bland annat till att HBT-

QI-personer fängslas, torteras och mördas och att HBTQI-aktivister förtrycks och begränsas i sin yttrande- och organisationsfrihet.
(www.amnesty.se)

Förklara följande begrepp för eleverna:

Kön – en socialt konstruerad kategori som delar in människor i kvinnor och män, ”hon” och ”han”.

Juridiskt kön – det kön som står i folkbokföringen.

Biologiskt kön – definieras utifrån inre och yttre könsorgan

Könsidentitet – Det kön som en person känner sig som. (Kvinna, man, både och eller inget alls.)

Könsuttryck – Hur en person uttrycker sitt kön. (Genom kläder, socialt beteende, kroppsspråk, röst, frisyr etc.)

(<http://www.transformering.se/vad-ar-trans/kon>)

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

FILMER OCH DISKUSSION

Se följande filmer från UR Skola (8,02 minuter) och Forum för levande historia (3,24 minuter)
<https://urskola.se/Produkter/205455-Perspektiv-pa-varlden-Manskliga-rattigheter-hbtq-rattigheter>
<http://www.levandehistoria.se/hbtq>

Dela in klassen i mindre grupper om 3-5 elever/grupp.

Diskutera följande frågeställningar:

- Var går gränsen för vad staten får lägga sig i?
- Vilka motiv används för att förbjuda homo-
sexualitet i de länder där det är förbjudet?
- Hur skapas normer?
- På vilket sätt är normer synliga i skolan och i
samhället idag?
- Vilka åtgärder behöver vidtas i skolan och i
samhället för att få alla människor att accepteras
för den man är?

Skriv ned era svar i punktform, avsluta övningen med diskussion i helklass.

ÖVNING 2:

UNDERSÖK OCH DISKUTERA

Dela in klassen i 8 grupper och låt grupperna fördjupa sig i någon av följande 8 personberättelser, a-h. I olika tider har människor stått upp mot normer och lagar som begränsar. Följande berättelser som finns på Forum för levande historias webbplats beskriver vad personer har gjort i kampen för respekt och alla människors lika värde och rättigheter. Gruppen ska diskutera tillhörande reflektionsfrågor som finns att ta del av i materialet.

- Selma Lagerlöf
<http://www.levandehistoria.se/hbtq/selma-lagerlof>
- Josef Kohout
<http://www.levandehistoria.se/hbtq/josef-kohout-satts-i-koncentrationslager-sin-karlek>
- Elise Ottesen-Jensen
<http://www.levandehistoria.se/hbtq/elise-ottesen-jensen-ottar-rattigheter-och-upplysning-kring-sexualitet>
- Eric Thorsell
<http://www.levandehistoria.se/hbtq/eric-thorsell-hetsjakt-mot-homosexuella-i-media>
- Jimmy Sserwadda
<http://www.levandehistoria.se/hbtq/Jimmy-Sserwadda-sexuell-lagging-blir-skall-att-kunna-soka-asyl>
- Sylvia Rivera:
<http://www.levandehistoria.se/hbtq/sylvia-rivera-stonewall-upproret>
- Sighsten Herrgård
<http://www.levandehistoria.se/hbtq/sighsten-herrgard-kampade-mot-hiv-och-okunskap>
- Alex Fridunger
<http://www.levandehistoria.se/hbtq/Alex-Fridunger-diskriminering-pa-grund-av-sexuell-lagging-forbjuds-i-skolan>

ÖVNING 3:

AGERA FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Enskild skrivövning

Varje år har Amnesty International en internationell kampanj som heter "Skriv för frihet". Flertalet skolor deltar och skriver brev för att uppmärksamma personer som på olika sätt fängslats eller hotats av fängelse för att de har stått upp för sina egna eller andras rättigheter.

På Amnesty Internationals webbplats finns aktuella fall där mänskliga rättigheter kränkts.

<https://www.amnesty.se/agerahub/>

- Välj ut ett av dessa fall och skriv en argumenterande text där du belyser på vilket sätt de mänskliga rättigheterna har kränkts och vad som kan göras för att uppmärksamma detta.

Tips! Delta i Amnesty Internationals kampanj eller ordna en egen kampanj på skolan där elever skriver brev eller agerar för mänskliga rättigheter. Läs mer på Amnesty Internationals webbplats, www.amnesty.se

Exit ticket

Vad kan du själv göra på individnivå och vad kan samhället göra för att motverka att individers rättigheter begränsas? Skriv ned dina förslag i 3-5 punkter på ett löst blad eller i din digitala enhet.

EXTRAUPPGIFTER/FÖRDJUPNINGSOVNINGAR

Diskutera

Idag finns det personer som står upp för HBTQI-frågor inom både idrott och kultur.

- Vilka personer känner du till och hur för dessa personer ut sitt budskap? (Jonas Gardell, Linnéa Claesson, Anton Hysén etc.)
- På vilket sätt kan förebilder förändra normer kring HBTQI-frågor för enskilda individer och för samhället i stort?

För lärare:

Följande övning kan genomföras som en enskild skrivövning.

Film

Titta på följande film från UR Skola

<https://urskola.se/Produkter/205447-Perspektiv-pa-varlden-Manskliga-rattigheter-hbtq-hatbrott>

Diskutera

Sverige och USA ligger i framkant vad gäller hbtq-personers rättigheter. Sverige var bland de första länderna att tillåta samkönade äktenskap. Risken att utsättas för hatbrott är något som hbtq-personer tvingas leva med dagligen i både Sverige och USA. Vad beror det på att hbtq-personer fortfarande inte kan känna sig trygga, ens i länder som anses vara föregångare vad gäller hbtq-rättigheter?

Rollspel

Svenska FN-förbundet har ett inspirationsmaterial och rollspel om mänskliga rättigheter och rasism. Rollspelet syftar till att ge en inblick i hur FN arbetar med att granska staters efterlevnad av de mänskliga rättigheterna. I rollspelet "Förutfattat - Stick hål på dina fördomar" får deltagarna veta hur civilsamhället bidrar till FN:s granskning, upprätthållande och stärkande av de mänskliga rättigheterna.

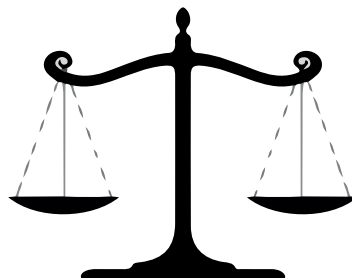
Rollspelet handlar om diskriminering. <https://fn.se/wp-content/uploads/2016/08/Rollspel-mot-rasism.pdf>

Inför rollspelets genomförande är det bra att ta del av följande information om hur det går till att arrangera ett FN-rollspel. <https://fn.se/fnskola/fn-rollspel/arrangera-fn-rollspel/>

ARTIKEL 9:

RÄTTEN TILL RÄTTVIS BEHANDLING

*Ingen får godtyckligt anhållas,
hållas fängslad eller landsförvisas.*

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GYLL

Historia

- Kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

SYFTE

Att lära sig mer om grunderna för samhällets lagar och normer. Lära sig om och få förståelse för rättigheter och skyldigheter i skolan och samhället. Att få verktyg att motverka främlingsfientlighet och intolerans.

METOD

Arbeta med frågor där eleverna får reflektera och värdera innehåll i bild och film som rör åsikts- och yttrandefrihet. Väcka engagemang med hjälp av diskussioner, reflektion och skrivövning.

MÅL

- Öka förståelsen för vad det innebär att vara utsatt för fördomar.
- Få kunskap om fördomar samt hur främlingsfientlighet och intolerans kan motverkas.
- Att identifiera varför och på vilket sätt mänskliga rättigheter kan krocka med varandra.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

120 MINUTER

120 minuter	
Övning 1: Skriva, Diskutera	20 minuter
Övning 2: Jämföra, Diskutera	25 minuter
Övning 3: Värdera	20 minuter
Övning 4: Reflektera och diskutera	20 minuter
Övning 5: Enskild skrivövning	30 minuter
Exit ticket	5 minuter
Extrauppgift/fördjupningsövning	

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Fördomars ursprungliga betydelse är en dom före, det vill säga att man bedömer och tänker om en individ eller grupp utifrån generaliseringar, fantasier, förutfattade meningar eller föreställningar.

En fördom kan definieras som en negativ attityd mot individer av en viss grupp, enbart utifrån att personen anses tillhöra en specifik grupp. Om fördomar kombineras med makt eller inflytande kan en fördom bli en handling som ofta beskrivs som diskriminering. Handlingar som har sin grund i fördomar kan reproducera andra fördomar om den drabbade gruppen, t.ex. att "de" är okunniga och uppnår inte "vår" nivå.

Föreställningar och fördomar om olika människor påverkar vårt beteende. En av anledningarna till att människor kategoriserar och sorterar andra människor är för att få ordning på tillvaron. En fördom kan uppstå om vi bedömer varandra på godtyckliga grunder, till exempel efter utseende. En fördom försvårar förståelsen för olikheter.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

SKRIVA

Vad betyder begreppet fördom för dig?

Ge exempel på när fördomar förekommer i vardagen. Förklara med egna ord.

Diskutera

Dela in eleverna i par eller i mindre grupper om 3–5 elever.

- Förekommer det fördomar i din skola?
- Kan fördomar vara positiva?
- Vad krävs av lärare, annan skolpersonal och elever för att fördomar ska upphöra?
- Vad kan du som enskild individ göra för att motverka fördomar?
- Vad innebär det när makt kombineras med fördomar och vad kan detta få för konsekvenser?

ÖVNING 2:

Dela in klassen i mindre grupper efter någon gemensam nämnare. (Alla är idrottare, alla har brunt hår, alla har något rött på sig, alla är födda under samma årstid etc.)

Jämföra

Gruppen jämför vad som förenar dem och vad som skiljer dem åt.

Utgå från följande punkter:

- Intressen (utsidan)
- Personlighet (insidan)

Diskutera

Överensstämmer gruppmedlemmarnas personlighet/insida med vad de förmedlar via intressen/utsidan? Vad är positivt och negativt med att kategorisera människor? Vilka konsekvenser kan kategorisering av människor få? Avsluta övningen med att varje grupp lyfter något de kommit fram till.

ÖVNING 3:

VÄRDERA

Dela ut 5–10 fotografier på utvalda personer. Blanda fotografier på kända personer med okända.

Förslag på kända personer; Benito Mussolini, Mahatma Ghandi, Michelle Obama, Donald Trump, Lance Armstrong, Therese Johaug och Yuna Kim.

Låt eleverna bedöma fotografierna utifrån följande frågeställningar:

- Hur gamla är personerna?
- Vad gör eller arbetar personerna med?
- I vilka länder bor personerna?
- Verkar någon av personerna vara kriminell? Vem eller vilka?
- Vad grundar du dina svar på?

ÖVNING 4:

REFLEKTERA OCH DISKUTERA

Utgå från följande frågeställningar.

Skriv ned dina svar enskilt och diskutera sedan svaren i grupper eller i helklass.

- Vilka konsekvenser kan det få att vara utsatt för fördomar?
- Är det möjligt att se om en person är kriminell?
- Hur ser en kriminell ut? I verkligheten/på film/i serietidningar etc.

ÖVNING 5:

ENSKILD SKRIVÖVNING

Skriv en argumenterande text där du besvarar följande frågeställningar:

- Vad innebär det för individer och samhällen när personer bedöms på godtyckliga grunder?
- På vilket sätt bryter godtyckligt bedömande mot de mänskliga rättigheterna?

Exit ticket

Vilka reflektioner tar du med dig från dagens lektion? Diskutera i par eller i mindre grupp.

EXTRAUPPGIFT/FÖRDJUPNINGSÖVNING

Rollspel

Svenska FN-förbundet har ett inspirationsmaterial och rollspel om mänskliga rättigheter och rasism. Rollspelet syftar till att ge en inblick i hur FN arbetar med att granska staters efterlevnad av de mänskliga rättigheterna. Deltagarna i rollspelet får veta hur civilsamhället bidrar till FN:s granskning och stärker skyddet för de mänskliga rättigheterna.

Rollspelet "Förutfattat - Stick hål på dina fördomar"

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/08/Rollspel-mot-rasism.pdf>

Inför rollspelets genomförande är det bra att ta del av följande information om hur det går till att arrangera ett FN-rollspel.

<https://fn.se/fnskola/fn-rollspel/arrangera-fn-rollspel/>

ARTIKEL 10:

RÄTTEN TILL EN RÄTTVIS RÄTTEGÅNG

Var och en är på samma villkor berättigad till en rättvis och offentlig förhandling vid en oberoende och opartisk domstol vid prövningen av hans eller hennes rättigheter och skyldigheter och av varje anklagelse om brott mot honom eller henne.

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GYLLER

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.

- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

SYFTE

Att lära sig mer om grundläggande fri- och rättigheter och få förståelse för att mänskliga rättigheter kan krocka med varandra.

METOD

Arbeta med frågor som rör åsikts- och yttrandefrihet. Väcka engagemang genom ett verkligt exempel samt diskussionsövningar.

MÅL

- Att få förståelse för de grundläggande fri- och rättigheterna.
- Att identifiera varför och på vilket sätt mänskliga rättigheter kan krocka med varandra.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

60 MINUTER

Introduktion	10 minuter
Övning: Diskutera	40 minuter
Exit ticket	10 minuter

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.
<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Det svenska rättsväsendet har den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet som sitt viktigaste övergripande mål. Domstolarna, som är stommen i det svenska rättsväsendet, är oberoende och självständiga i förhållande till riksdag, regering och andra myndigheter. Det grundläggande för en rättsstat är också rätten till en försvarsadvokat. I flera länder respekteras inte detta.

För lärare:

Materialet ”6 lektionsupplägg för att arbeta med demokratiuppdraget i skolan” som är framtaget av LSU – Sveriges ungdomsorganisationer tillsammans med Rädda Barnens Ungdomsförbund, Sveriges Elevkårer, Sveriges elevråd, Sveriges unga muslimer, Ung Minoritet och Ungdom mot Rasism har flertalet övningar om demokrati och mänskliga rättigheter. Delar av följande övning om Lars Vilks är hämtad från materialet. <http://www.minoritet.se/3331>

I Sverige har vi fyra grundlagar:

- Regeringsformen
- Tryckfrihetsförordningen
- Yttrandefrihetsgrundlagen
- Successionsordningen

Grundlagarna står över alla andra lagar, vilket betyder att övriga lagar aldrig får strida mot vad som står i dessa. Grundlagarna skyddar vår demokrati. De innehåller reglerna för Sveriges statsskick och är enkelt uttryckt samhällets spelregler. Det finns även andra grundläggande fri- och rättigheter:

- Yttrandefrihet
- Informationsfrihet
- Mötesfrihet
- Demonstrationsfrihet
- Föreningsfrihet
- Religionsfrihet

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING

I följande exempel med den svenska konstnären Lars Vilks har två demokratiska fri- och rättigheter, nämligen tryckfriheten och rätten att inte bli utsatt för hets mot folkgrupp, krockat med varandra.

Den 19 augusti 2007 publicerade lokaltidningen Nerikes Allehanda konstnären Lars Vilks karikatyr av profeten Muhammed. Bilden fanns med i en krönika på en ledarsida som handlade om yttrandefrihet. Bakgrunden till krönikan var att Vilks karikatyror hade nekats vara med på flera utställningar och att detta sågs som ett hot mot yttrandefriheten. Andra menade att Vilks karikatyror kunde ses som hets mot folkgrupp med islamofobiska förtecken. Responsen på Nerikes Allehandas publicering av teckningarna var protester och demonstrationer runt om i världen. Lars Vilks blev mordhotad och attackerad.

Diskutera

Dela in eleverna i par eller i mindre grupper.

- Var går gränsen för yttrandefrihet? (När man sårar/kränker någon, hets mot folkgrupp med mera)
- Är det viktigt att få skriva eller rita vad som helst?
- Vilka fri- och rättigheter anser ni krockar med varandra? Har ni upplevt detta i vardagen?

Par/grupperna skriver ned sina svar. Avsluta övningen med diskussion i helklass.

För lärare:

Övningen går att genomföra som en enskild skrivövning. Det finns omfattande medierapportering kring exemplet med Lars Vilks. Eleverna kan även undersöka hur reportage vinklas i olika medier.

Exit ticket

Vad lärde du dig under lektionen? Har du upplevt att fri- och rättigheter krockar med varandra? Vad hände och vad gjorde du då? Skriv ned dina reflektioner i punktform på ett löst blad eller i din digitala enhet.

ARTIKEL 11:

RÄTTEN TILL ETT RÄTTVIST STRAFF

- ✓ *Var och en som är anklagad för brott har rätt att betraktas som oskyldig till dess att hans eller hennes skuld lagligen har fastställts vid en offentlig rättegång, där personen åtnjuter alla rättssäkerhetsgarantier som behövs för hans eller hennes försvar.*
- ✓ *Ingen får fällas till ansvar för en gärning eller underlåtenhet som inte utgjorde ett brott enligt nationell eller internationell lag vid den tidpunkt då den begicks. Det får inte heller utmätas strängare straff än vad som var tillämpligt vid den tidpunkt brottet begicks.*

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GY 11

Religionskunskap

- Förmåga att undersöka och analysera etiska frågor i relation till kristendomen, andra religioner och livsåskådningar.

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är

lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.

- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

SYFTE

Att lära sig mer om grunderna avseende tryck- och yttrandefrihet. Att få förståelse för att dilemman kan uppstå då upprätthållande av olika mänskliga rättigheter ska ske.

METOD

Väcka engagemang genom diskussions- och skrivövningar. Arbeta med problemlösning avseende ett dilemma där eleverna uppmuntras till att tänka i ett vinna/vinna perspektiv där utgångspunkten är individernas behov.

MÅL

- Att utifrån etiska och moraliska dilemman lära sig att argumentera för olika ståndpunkter.
- Att få förståelse för olika perspektiv.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

120 MINUTER

Introduktion	10 minuter
Övning 1: Diskutera, Enskild skrivövning	50 minuter
Övning 2: Vinna/vinna	50 minuter
Exit ticket	10 minuter
Extrauppgift/fördjupningsövning	

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemenskligarattigheterna.pdf>
Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Yttrandefrihetsgrundlagen och tryckfrihetsförordningen är två av Sveriges grundlagar, vilka ger journalistiken stora friheter. Med stora friheter kommer dock även ansvar. Inför publicering av nyheter har medierna därför skapat etiska riktlinjer som bland annat täcker in områden som bild- och namnpublicering, respekt för den personliga integriteten, vikten av att ge korrekta nyheter samt att höra båda sidor.

Ibland har namn på misstänkta förövare publicerats i media innan rättegång och utan att båda sidor har hörts. Personer kan bli dömda i allmänhetens ögon, även om de kanske är oskyldiga. Hur

försvarar man sig mot felaktig information i en demokrati där det fria ordet är en grundförutsättning? Se exempelvis följande artiklar som berör namnpublicering av en misstänkt terrorist:

<https://www.resume.se/nyheter/artiklar/2016/01/22/utpekade-terroristen-chockad-over-vad-som-hande/>
<http://www.gp.se/nyheter/sverige/analys-jagad-uth%C3%A4ngd-och-st%C3%A4mplad-1.167539>

Begreppet allmänintresse betyder att händelsen/nyheten måste vara viktig, samt att den måste beröra många människor sett ur ett samhällsperspektiv. Begreppet är centralt i de etiska reglerna

för press, radio och tv. Där står bland annat att man ska avstå från publicering om inte uppenbart allmänintresse föreligger.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1

ENSKILD SKRIVÖVNING

Diskutera

Dela in klassen i grupper om 3-5 elever/grupp.

Låt grupperna diskutera följande frågeställningar, lyft sedan exempel från gruppdiskussionerna i helklass.

- Vad är skillnaden på allmänhetens nyfikenhet och allmänintresse?
- Vilka skäl finns det för att publicera namn på en person som är anklagad för ett brott?
- Vilka skäl finns det för att inte publicera namn på en person som är anklagad för ett brott?

Enskild skrivövning

En anledning som diskuterats i anslutning till debatter om namnpublicering är att detta säljer lösnummer för tidningar, det talas alltså om ekonomisk vinning för enskilda medier. Tror du att det ligger någon sanning i detta påstående och anser du att det är etiskt och moraliskt försvarbart? Skriv ned dina tankar och åsikter i en argumenterande text. I ditt resonemang ska du utgå från artikel 11 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

ÖVNING 2

VINNA/VINNA

Dela in klassen i mindre grupper om 3-5 elever/grupp.

Namnpublicering kan vara ett dilemma då det kan råda ett motsatsförhållande mellan allmänintresse och nyfikenhet. Mänskliga rättigheter är odelbara, lika i värde och universella.

Låt grupperna diskutera följande frågeställning:

- Går det att hitta lösningar på dilemmat med namnpublicering som tillgodoser dessa motsatsförhållanden?

För detta behövs kreativitet och nytänkande. Arbeta fram minst ett förslag/grupp.

Låt eleverna presentera sina förslag i helklass.

För lärare:

Övningen går att genomföra som en enskild skrivövning.

Exit ticket

Vad har du lärt dig under lektionen? Finns det något som du vill lära dig mer om? Skriv ned 3-5 punkter på ett löst blad eller i din digitala enhet.

EXTRAUPPGIFT/FÖRDJUPNINGSÖVNING

Debatt, namnpublicering

Dela in klassen i två grupper och låt eleverna samla argument för och emot namnpublicering av misstänkta förövare i olika medier. Eleverna möter varandra i en debatt.

ARTIKEL 12:

RÄTTEN TILL HEDER OCH ANSEENDE

Ingen får utsättas för godtyckligt ingripande i fråga om privatliv, familj, hem eller korrespondens och inte heller för angrepp på sin heder eller sitt anseende. Var och en har rätt till lagens skydd mot sådana ingripanden och angrepp.

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GYLLER

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.

- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om genrer samt berättartekniska och stilistiska drag, dels i skönlitteratur från olika tider, dels i film och andra medier.
- Kunskaper om språkriktighet i text samt förmåga att utforma muntliga framställningar och texter som fungerar väl i sitt sammanhang.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

SYFTE

Att lära sig mer om och få förståelse för att mänskliga rättigheter kan krocka med varandra. Få ökad kunskap om vardagsheder och vad som kan göras i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

METOD

Väcka engagemang genom att låta eleverna diskutera, reflektera, problematisera och skriva samt genomföra en debatt där elever ska argumentera för olika ståndpunkter.

MÅL

- Att få förståelse för olika perspektiv.
- Att lära sig nya begrepp, exempelvis vardagsheder, och få förståelse för att detta bryter mot de mänskliga rättigheterna.
- Att få kännedom om argument kring fördelar och nackdelar som rör införande av kameraövervakning.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

I 20 MINUTER

Övning 1: Skriva och problematisera	20 minuter
Övning 2: Film, Diskutera, Enskild skrivövning	60 minuter
Övning 3: Debatt	30 minuter
Exit ticket	10 minuter
Extrauppgift/fördjupningsövning	

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

I samhället finns flera platser som är övervakade. Det kan exempelvis vara tågstationer, flygplatser, affärer, gator och torg, men även platser som skolgårdar och inne i skolbyggnader.

Vidare registreras personers inköp och agerande på internet. Det förekommer även andra former av övervakning, enskilda individer kan utsättas för vardagsheder och hedersrelaterat förtryck då de övervakas av familj och släktingar.

Övervakning på större centrala platser kan vara positivt då det gör att människor känner sig tryggare, brott kan klaras upp och övervakningen

gör att insatser kan göras snabbt. Övervakningen har också negativa sidor. Vad händer om övervakningsbilder och filmer eller registreringar av olika slag missbrukas? För enskilda individer som utsätts för vardagsheder kan livet slås i spillror. Mänskliga rättigheter kan krocka med varandra avseende exempelvis säkerhet och rätten till ett privatliv.

För lärare:

Inför lektionen är det bra att informera elevhälsan, med skolsyster och kurator, att eleverna ska arbeta med frågor om hedersrelaterat våld och förtryck. Organisationen TRIS, Tjejs rätt i samhället, har ett journummer om elever behöver stöd och hjälp i dessa frågor. *Läs mer på www.tris.se.*

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

SKRIVA OCH PROBLEMATISERA

- På vilket sätt kan övervakning och registrering användas för att kategorisera eller diskriminera individer eller grupper? (Utgå exempelvis från registrering av individers utbildningsbakgrund, inkomstförhållanden, härkomst, bostadsort etc.)
- Krockar rätten till säkerhet med någon annan rättighet?

Skriv ned fördelar och nackdelar med registrering och övervakning. Väg dessa mot varandra utifrån perspektivet mänskliga rättigheter.

ÖVNING 2:

FILM

Se filmen "10 minuter av frihet – en film om vardagsheder" från organisationen TRIS, Tjejers rätt i samhället. www.tris.se/10-minuter-av-frihet-en-film-om-vardagsheder/

Filmen handlar Maryam som är 15 år gammal och som lever ett dubbelliv. I skolan är Maryam en glad och öppen tjej som drömmer om kärlek. Samtidigt är hon ständigt övervakad av familj och släktingar.

Diskutera

Dela in klassen i grupper om 4 elever/grupp.

- Hur ser situationen ut för ungdomar som utsätts för vardagsheder?
- Vad kan skolan, samhället och enskilda individer göra för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck?
- Vilka artiklar i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna riskerar att brytas då någon utsätts för vardagsheder?

Enskild skrivövning

Skriv ned dina tankar och reflektioner efter att ha sett filmen och ha diskuterat i mindre grupper. Börja din text med "Om min kompis utsätts för vardagsheder önskar jag..."

ÖVNING 3:

DEBATT

Dela in klassen i olika grupper som ska möta varandra i debatt där de ska argumentera för- eller emot övervakning. Utgå exempelvis från att diskutera kameraövervakning i skolan.

Tips! Sök efter argument för era ståndpunkter i följande material, se sidan 24-27.
http://www.manskligarattigheter.se/dm3/file_archive/100810/6d531a7582957293f-6c66e77826a38eb/Utbildningsmaterial%20MRdilemman.pdf

Exit ticket

Ta ställning! Skriv en kort argumenterande text i ditt skrivhäfte eller digitala enhet där du tar ställning för eller emot kameraövervakning.

EXTRAUPPGIFT/FÖRDJUPNINGSÖVNING

Övervakning

Diskutera i par eller i mindre grupper om 3-5 elever/grupp.

I Stockholmsförorten Rinkeby har under de senaste åren övervakningskameror orsakat mycket debatt. Ta reda på orsakerna till detta.

- Vilka fördelar respektive nackdelar medför övervakningskameror just här?
- Vad kan ni hitta för medierapportering om övervakning i Rinkeby?

ARTIKEL 13:

RÄTTEN ATT FRITT FÖRFLYTТА SIG

- ✓ *Var och en har rätt att fritt förflytta sig och välja bostadsort inom varje stats gränser.*
- ✓ *Var och en har rätt att lämna varje land, även sitt eget, och att återvända till sitt land.*

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GYLLER

Historia

- Kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och för att ge perspektiv på framtiden.

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

SYFTE

Att lära sig mer om och få förståelse för samernas rättigheter som urfolk i Sverige.

METOD

Väcka engagemang genom att läsa artiklar, diskutera aktuella ämnen och verkliga händelser.

MÅL

- Att lära sig nya begrepp som exempelvis urfolk.
- Att få förståelse för att rättigheter kan ifrågasättas och kränkas i nutid.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

60 MINUTER

Övning 1: Läs, Diskutera
Övning 2: Diskutera
Exit ticket

30 minuter
25 minuter
5 minuter

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.
<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Sedan urminnes tider har den samiska befolkningen varit bosatt i ett område som idag sträcker sig över fyra länder. Området kallas Sápmi och består av Kolahalvön i Ryssland, nordligaste Finland, norra Norges kust- och inland samt delar av Sverige från Idre i söder och norrut.

Samerna har använt markerna i Sápmi för jakt och fiske och som betesmark för sina renar. Flertalet icke-samiska jordbrukare samt den svenska gruvnäringen har dock genom historien gjort anspråk på att ta över samernas område, vilket har lett till att samer har tvångsflyttats från sina marker. Samerna har även, under 1900-talet, blivit utsatta för den svenska rasbiologin i syfte att framställa samer som en lägre stående ras.

År 1977 erkände Sveriges regering samer som urfolk, vilket var en direkt åtgärd för att förändra

samernas ställning i Sverige. Erkännandet innebär att nationen Sverige har folkrättsliga åtaganden, vilket bland annat innebär att tillförsäkra samerna fler rättigheter än andra minoriteter, främst gällande frågor om landområden, vatten och självbestämmande. Trots erkännandet finns fortfarande exempel där samernas rättigheter ifrågasätts och hotas.

Sök mer information på www.samer.se

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

LÄSA

Följande artiklar följer en process där samernas självbestämmande och rätt behandlas. Dela in klassen i två grupper, grupp A och grupp B. Låt grupperna läsa varsin artikel.

Grupp A

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/regeringens-dilemma-nya-jobb-mot-miljon>

Grupp B

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=2327&artikel=5623625>

Låt eleverna arbeta i par, en elev från grupp A och en elev från grupp B. Eleven från grupp A återberättar vad den första artikeln handlade om, därefter berättar eleven från grupp B vad den andra artikeln handlade om.

Diskutera

- Hur tror ni att den dåvarande regeringen tänkte när de fattade sitt beslut?
- Tycker ni att regeringen fattade rätt beslut, varför/varför inte?
- Vilka värden står emot varandra? (Ekonomiska värden med arbetstillfällen, miljö med markanvändning, etiska värden etc.)

Avsluta övningen med att lyfta olika tankar och reflektioner i helklass.

ÖVNING 2:

LÄSA

Arbeta vidare i par. Läs följande artikel tillsammans:

<https://www.folkbladet.nu/1524701/gruvbolag-skrotar-gruvplaner-i-ronnbacken5>

Diskutera

- Vad hände med gruvan?
- Vad var anledningen till beslutet?
- Vad anser ni om denna process där samernas självbestämmande och rätt behandlas?
- Anser ni att beslutet är bra eller dåligt? Motivera.
- Anser ni att beslutet togs på rätt grunder?

För lärare:

Planerna på en ny gruva skrotas på grund av att det inte är ekonomiskt lönsamt. Då ekonomi och lönsamhet var den stora orsaken kan övningen avslutas med en diskussion i helklass om vilka värden som bör väga tyngst när beslut som påverkar människor ska tas. Om länken är svår att öppna hittas artikeln via sökfunktioner på internet.

Exit ticket

Vad har du lärt dig under lektionen? Finns det något som du vill lära dig mer om? Diskutera i par och skriv ned 3-5 punkter på ett löst blad eller i din digitala enhet.

ARTIKEL 14:

RÄTTEN TILL ASYL I ANDRA LÄNDER

- ✓ *Var och en har rätt att i andra länder söka och åtnjuta asyl från förföljelse.*
- ✓ *Denna rätt får inte åberopas vid rättsliga åtgärder som genuint grundas på icke-politiska brott eller på gärningar som strider mot Förenta nationernas ändamål och grundsatser.*

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GYLLER

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.

- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om genrer samt berättartekniska och stilistiska drag, dels i skönlitteratur från olika tider, dels i film och andra medier.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

SYFTE

Att lära sig mer om och få förståelse för att länder har olika förutsättningar och att människor tvingas handla efter de möjligheter de har.

METOD

Väcka engagemang genom diskussions- och reflektionsövningar, berättelser, perspektivbyte och bilder.

MÅL

- Att få ökad förståelse för varför människor flyr.
- Att förstå att rätten till flykt från förföljelse gäller alla människor i världen.
- Träna på förmågan att leva sig in i andras situation.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

120 MINUTER

Introduktion	5 minuter
Övning 1: Diskutera	25 minuter
Övning 2: Perspektivbyte, Diskutera, Redovisa	25 minuter
Övning 3: Reflektera och diskutera	20 minuter
Övning 4: Motsatsbilder, Diskutera	40 minuter
Exit ticket	5 minuter
Extrauppgifter/fördjupningsövningar	

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

Materialet "Engagera dig lokalt för ett gott mottagande av barn på flykt" från Rädda Barnen.

<https://www.raddabarnen.se/Documents/vad-vi-gor/Barn%20p%C3%A5%20flykt/barn-pa-flykt-2015-08.pdf>

INTRODUKTION

Enligt FN:s flyktingorgan UNHCR befinner sig över 65 miljoner människor på flykt, hälften av dessa är barn. Den höga siffran beror dels på flertalet konflikter men även på grund av klimatförändringar och miljöförstöring.

Flyktvägarna är ofta svårframkomliga och farliga. Flertalet människor dör under sin färd. Se filmen "65,6 miljoner på flykt i världen – fler än någonsin

tidigare" från UNHCR <https://sverigeforunhcr.se/statistik> (3,20 minuter).

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

Dela in klassen i 6 grupper med 4-5 elever/grupp. Grupperna 1-3 bor i land A och grupperna 4-6 bor i land B. Dela sedan in klassrummet i två delar, markera en linje på golvet med tejp eller ett snöre. Land A och B får varsin halva av klassrummet. Land A är välmående, där råder fred och demokrati, folket har rösträtt, sjukvården är välfungerande och det är gott om arbetstillfällen. Land B är fattigt och där råder diktatur, arbetslöshet och brist på bostäder. Den som kritiserar statsmakten riskerar att utsättas för tortyr, förföljelse och fängelse. Flera människor drömmer om bättre levnadsförhållanden och önskar att de kunde ifrågasätta statsmakten utan att råka illa ut.

Diskutera

Utgå från de förutsättningar som råder i ert land, land A och B, och lyft frågan om gränspassagen.

- Får vem som helst passera gränsen mellan länderna?
- Får endast vissa personer som har speciella skäl passera gränsen? Vilka skäl kan detta vara?
- Vilka orsaker och skäl finns det för att ha en öppen eller stängd gräns?

Skriv ned gruppens ställningstaganden och argument.

ÖVNING 2:

PERSPEKTIVBYTTE

Rollerna har bytts, grupp 1-3 måste bo i land B och grupp 4-6 bo i land A. Diskutera de nya förhållandena i ert land. Besvarar ni frågorna annorlunda? Vilka nya argument får ni?

Diskutera

Om utgångspunkten är de mänskliga rättigheterna, vilka blir svaren på frågeställningarna?

Redovisa

Varje grupp redogör muntligt, en grupp i taget, för sina argument och om deras argument ändrades efter att förhållandena i landet ändrades.

ÖVNING 3:

I Rädda Barnens kampanj #orädd om barn på flykt visades följande film i flertalet medier:
<https://www.raddabarnen.se/press/kampanjer/barn-pa-flykt/>

Till materialet fanns även följande film om livet i ett flyktingläger:
<https://www.raddabarnen.se/vad-vi-gor/barn-pa-flykt/flyktinglager/roster-fran-lagret/>

Reflektera och diskutera

- Vad väcker filmerna för tankar, känslor och funderingar?
- Vad kan man göra som enskild individ, som klass eller skola för att förbättra förhållandena för barn och vuxna på flykt?

Skriv ned svaren i punktform. Diskutera dina svar med en klasskamrat.

ÖVNING 4:

MOTSATSBILDER

Titta på motsatsbilderna på ett campingläger och ett flyktingläger.
https://www.raddabarnen.se/Documents/press/Livets%20lotteri/bilder_id_v.pdf

Diskutera

- Vad innebär det att vara på läger?
- Vilka känslor får du och vad tänker du när du ser bilderna?
- Hur tror du att människorna på bilden har det?
- Vilka likheter och skillnader finns det mellan bilderna?
- Om du tvingades fly, vilket land skulle du fly till då om du hade möjlighet att välja? Vilka orsaker finns till detta?

Exit ticket

Har du lärt dig något nytt under lektionen? Vad tar du med dig från övningarna?
Skriv ned 3-5 punkter på ett löst blad eller i din digitala enhet.

EXTRAUPPGIFTER/FÖRDJUPNINGSÖVNINGAR FLYKT ELLER FLYTT

Gå igenom följande begrepp:

- **Asyl:** Om människor riskerar att utsättas för allvarliga kränkningar av sina mänskliga rättigheter har de rätt att söka skydd, det vill säga asyl, i ett annat land. I Sverige beviljas uppehållstillstånd för en utländsk medborgare för att hon eller han är flykting.
- **Asylsökande:** Är en person som söker och begär skydd i ett annat land. En flykting som har ansökt om asyl och ännu inte fått sin ansökan prövad är asylsökande.
- **Flyktingar:** Människor som tvingas lämna sitt hemland för att söka skydd i ett annat land till exempel på grund av krig.
- **Medborgare:** En svensk medborgare har absolut rätt att arbeta och bo i Sverige. Personen har rösträtt, kan bli invald i riksdagen och har rätt till alla rättigheter och allt skydd som staten är skyldig att garantera och respektera.
- **Migrant:** En person som flyttar från ett ställe till ett annat, oftast för att arbeta.
- **Utvandrare:** En person som flyttar till ett annat land kan kallas för utvandrare.
- **Invandrare:** Det finns ingen entydig definition på vad som menas med invandrare, men en definition som ofta beskrivs är att invandrare är personer som har fötts utomlands.

Sveriges regering har tagit fram en skrift om begreppet invandring.
<https://www.regeringen.se/49baf8/contentassets/8592e456f2184550b83c4aa215e3ebba/begreppet-invandrare---anvandningen-i-myndigheters-verksamhet>

Diskutera

Dela in klassen i par eller i mindre grupper. Diskutera och skriv ned era tankar och reflektioner.

Vad kännetecknar en person som:

- Har flytt?
- Har invandrat?
- Är en invånare?
- Är en medborgare?
- Har utvandrat?

Diskutera

- Vilka är skillnaderna mellan att vara invandrare och att se sig själv som – eller bli betraktad som – invandrare, invånare och medborgare?
- När slutar man att vara invandrare?

Avsluta lektionen med att diskutera gruppernas svar i helklass.

Skriva berättelser utifrån oavslutade meningar...

För att få ökad förståelse för vad människor som flyr upplever, syftar följande uppgift till att sätta sig in i flyktingars situation. Välj en av de oavslutade meningarna nedan och skriv en kort berättelse.

Om jag var tvungen att fly skulle jag fly till...

Jag skulle aldrig fly från Sverige...

När jag ser barn på flykt känner jag...

Om jag var tvungen att fly till ett annat land önskar jag att människorna i det landet ser mig som...

Reflektera

För att få ökad förståelse för vad människor som flyr upplever, syftar följande uppgift till att sätta sig in i flyktingars situation. Välj en av de oavslutade meningarna nedan och skriv en kort berättelse.

Skriv ned dina reflektioner kring följande fråga:

- Vad innebär asylrätten, får alla som vill stanna i ett land?

Rollspel

Rollspelet "Barn på flykt" handlar om hur vi ska säkra tryggheten för barn som befinner sig på flykt.

Vilket ansvar har omvärden? Hur resonerar olika länder i pågående flyktingkriser?

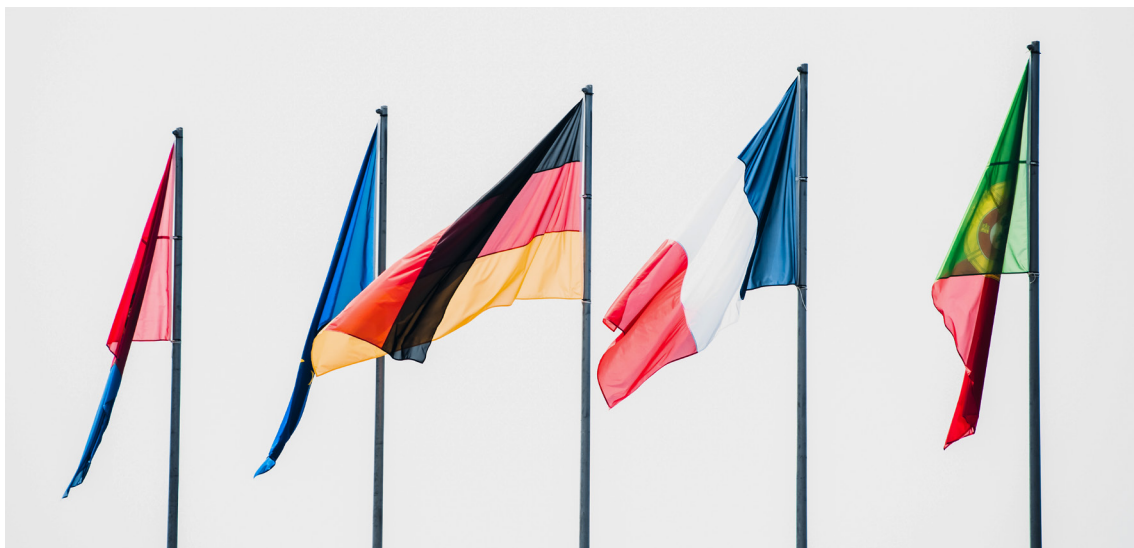
https://fn.se/wp-content/uploads/2016/06/Barn_p%C3%A5_flykt-1.compressed.pdf

Inför rollspelets genomförande är det bra att ta del av följande information om hur det går till att arrangera ett FN-rollspel.

<https://fn.se/fnskola/fn-rollspel/arrangera-fn-rollspel/>

ARTIKEL 15:

RÄTTEN TILL EN NATIONALITET

- ✓ *Var och en har rätt till en nationalitet.*
- ✓ *Ingen får godtyckligt fräntas sin nationalitet eller nekas rätten att ändra nationalitet.*

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GY I I

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Kunskaper om historiska förutsättningar och betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

60 MINUTER

Övning 1: Läs och diskutera,
Diskutera, Diskutera

25 minuter

Övning 2: Film och artikel, Diskutera

30 minuter

Exit ticket

5 minuter

Extrauppgift, fördjupningsövning

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Rohingyafolket är en av världens mest förföljda minoriteter och finns framför allt i Burma, men även i Bangladesh, Pakistan, Malaysia och Saudiarabien. I Burma betraktas de som en icke-inhemsk befolkning eftersom de är muslimer och inte buddhister.

Sedan 1982 är de statslösa i Burma och utsatta för öppna förföljelser, tvångsarbeten, hatkampanjer, våldtäkter och dödligt våld samt förnekas grundläggande rättigheter.

Sedan Burmas självständighet 1948 har 1,5 mil-

joner rohingyer tvingats lämna sina hem. Byar har bränts ned och människor dödade. Burmas militärer skyller allt detta på terrorister och gerillagrupper. Många rohingyer har flytt över gränsen till Bangladesh där de bor i tillfälligt upprättade läger.

SYFTE

Att lära sig mer om folkgruppen rohingya och vad det innebär att vara förföljd samt utan rättigheter.

METOD

Väcka engagemang genom att läsa artiklar om verkliga händelser där brott mot mänskliga rättigheter sker.

MÅL

- Att öka förståelsen för varför de mänskliga rättigheterna finns.
- Att identifiera hinder i kampen för alla människors lika värde.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

LÄSA OCH DISKUTERA

Dela in eleverna i mindre grupper om 3-5 elever/grupp.

Läs följande artikel om Nobels fredspristagare år 1991, Aung San Suu Kyi.

<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/aung-san-suu-kyi-burmas-maktiga-jarnfjarill>.

Diskutera

- Varför fick Aung San Suu Kyi Nobels fredspris?
- Hur upplever du Aung San Suu Kyis agerande som medmänniska efter att ha läst artikeln?

Läs följande artikel om folkgruppen rohingya.

<http://www.amnestypress.se/notiser/14920/rohingya-det-forfoljda-folket-ingen-vill-kannas-vi>

Diskutera

- Vilka brott mot de mänskliga rättigheterna utsätts folkgruppen rohingyas för?
-

ÖVNING 2:

FILM OCH ARTIKEL

Titta på följande film om Aung San Suu Kyi "Från frihetskämpe till förtryckare" (3 minuter)

<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/fran-frihetskampe-till-fortryckare>

Läs följande artikel om påtryckningar på att Aung San Suu Kyi måste bli av med Nobels fredspris.

<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/kravet-burmas-ledare-aung-sang-suu-kyi-maste-bli-av-med-nobelpriset>

Diskutera

- Ändras din bild av Aung San Suu Kyi, varför/varför inte?
- Vilka åtgärder kan vidtas mot den rådande situationen med folkgruppen rohingya?
- Vad kan enskilda individer, länder, organisationer och FN göra?

För lärare:

Övningen kan genomföras som en enskild skrivövning.

Exit ticket

Vad har du lärt dig under lektionen? Finns det något som du vill lära dig mer om? Skriv ned 3-5 punkter på ett löst blad eller i din digitala enhet.

EXTRAUPPGIFT/FÖRDJUPNINGSÖVNING

Rollspel

Följande rollspel från Svenska FN-förbundet rör minoritetsfolket rohingya och aktualiserar diskussionen om vad FN bör göra när stater inte förmår att skapa en hållbar fred och skydda sin egen befolkning från omfattande övergrepp och brott mot mänskliga rättigheter.

Rollspelet finns att genomföra med instruktioner på svenska och engelska.

https://fn.se/wp-content/uploads/2018/04/Rollspel-om-situationen-i-Myanmar_Webb.pdf

Inför rollspelets genomförande är det bra att ta del av följande information om hur det går till att arrangera ett FN-rollspel. <https://fn.se/fnskola/fn-rollspel/arrangera-fn-rollspel/>

ARTIKEL 16:

RÄTTEN TILL ÄKTENSKAP OCH FAMILJ

- ✓ *Fullvuxna män och kvinnor har rätt att utan någon inskränkning med avseende på ras, nationalitet eller religion ingå äktenskap och bilda familj. Män och kvinnor skall ha samma rättigheter i fråga om äktenskaps ingående, under äktenskapet och vid dess upplösning.*
- ✓ *Äktenskap får endast ingås med de blivande makarnas fria och fulla samtycke.*
- ✓ *Familjen är den naturliga och grundläggande enheten i samhället och har rätt till samhällets och statens skydd.*

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GY11

Engelska

- Förståelse av talad och skriven engelska samt förmåga att tolka innehållet.

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om genrer samt berättartekniska och stilistiska drag, dels i skönlitteratur från olika tider, dels i film och andra medier.
- Kunskaper om språkriktighet i text samt förmåga att utforma muntliga framställningar och texter som fungerar väl i sitt sammanhang.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

80 MINUTER

Övning 1: Film och diskussion	20 minuter
Övning 2: Reflektera	15 minuter
Övning 3: Enskild skrivövning	35 minuter
Exit ticket	10 minuter

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Varje dag gifts flickor under 18 år bort, mot sin vilja, med sina föräldrars tillåtelse. Enligt UNICEF så är fattigdom den främsta orsaken till att föräldrar gifter bort sina döttrar.

Ett tidigt giftermål kan anses erbjuda dottern skydd från våld och sexuella övergrepp samt att maken kan erbjuda rollen som en manlig beskyddare. Det tidiga giftermålet kan också ses som en strategi för att undvika att ens dotter blir gravid

utanför äktenskapet. Barnäktenskap är vanligt och sker över hela världen. Äktenskapet leder ofta till att flickorna måste sluta i skolan och att de blir gravida, även om deras kroppar inte är färdigutvecklade för att bära och föda ett barn.

SYFTE

Att lära sig mer om och få förståelse för att levnadsförhållanden ser olika ut runt om i världen. Öka kunskapen om barnäktenskap och vad äktenskap och graviditet kan leda till för barn som blir mödrar.

METOD

Väcka engagemang genom att se filmer och bilder, läsa artiklar samt diskutera och reflektera över verkliga händelser där brott mot de mänskliga rättigheterna begås.

MÅL

- Att identifiera hinder för flickor att gå i skolan.
- Att förstå begreppen jämställdhet, jämlikhet och frihet.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

FILM OCH DISKUSSION

Se följande filmer som är en del av organisationen Plan Internationals kampanj att få fler flickor att gå i skolan.

”Ge mig en chans och jag tar den – för att jag är en flicka” (3,06 minuter).

<https://www.youtube.com/watch?v=Bt5rFQC9vpE>

Child Marriage - Free zones in Bangladesh (5,31 minuter)

<https://plan-international.org/sexual-health/child-marriage>

Diskutera följande frågeställningar:

- Vilka budskap har filmerna?
- Varför tror du att det är flest flickor som gifts bort?
- Vilka åtgärder behöver vidtas på nationell och global nivå för att komma tillrätta med och förbjuda barnäktenskap? Vad måste göras på kort och på lång sikt?

ÖVNING 2:

REFLEKTERA

Titta på bilderna och läs om följande “child mothers”.

<https://plan-international.org/because-i-am-a-girl/child-mothers>

- Vilka tankar och reflektioner får du när du läser texterna?

Skriv ned dina reflektioner i punktform.

ÖVNING 3:

ENSKILD SKRIVÖVNING

Skriv en text utifrån de mänskliga rättigheterna och argumentera emot barnäktenskap.

Välj ut minst två av FN:s artiklar om de mänskliga rättigheterna som stödjer ditt resonemang.

Utgå från följande frågeställning:

- Vilka mänskliga rättigheter riskerar att brytas när en flicka blir bortgift?

Exit ticket

Vilka mänskliga rättigheter tillgodoses inte i de exempel som tas upp under lektionen?

Skriv ned dina svar i punktform på ett löst blad eller i din digitala enhet.

ARTIKEL 17:

RÄTTEN ATT ÄGA EGENDOM

- ✓ *Var och en har rätt att äga egendom, både enskilt och tillsammans med andra.*
- ✓ *Ingen får godtyckligt fräntas sin egendom.*

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GY I I

Matematik

- Kommunicera matematiska tankegångar muntligt, skriftligt och i handling.

Naturkunskap

- Förmåga att använda kunskaper om naturvetenskap för att diskutera, göra ställningstaganden och formulera olika handlingsalternativ.
- Kunskaper om olika livsstilers konsekvenser såväl för den egna hälsan som för folkhälsan och miljön.

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

SYFTE

Att lära sig mer om och få förståelse för varför det är viktigt att sköta sin ekonomi och vad som kan hända med enskilda individer, barn och familjer som hamnar i ekonomiska problem.

METOD

Väcka engagemang genom att ta del av statistik samt att undersöka och diskutera aktuella samhällsfrågor. Genom att göra perspektivbyten och sätta sig in i barns och flyktingars situation, öka kunskapen om samt förståelsen för hur ekonomi spelar in i olika personers liv.

MÅL

- Att lära sig nya begrepp.
- Att få förståelse för hur inkomster och utgifter hör ihop.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

I 20 MINUTER

Introduktion: Statistik	10 minuter
Övning 1: Undersök och diskutera	20 minuter
Övning 2: Läsa, Diskutera	40 minuter
Övning 3: Läsa, Diskutera	40 minuter
Exit ticket	10 minuter
Extrauppgift/fördjupningsövning	

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemskligarattigheterna.pdf>

Materialet "Skuldkollen" från Kronofogden https://www.kronofogden.se/download/18.447a6c03157f5a-7f51a188e/1479216404384/skuldkollen_lektion1_lankad.pdf

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Över 400 000 svenskar har skulder hos Kronofogden, 35 000 av dessa är ungdomar mellan 18-25 år och flera hundra är barn. Vräkningar från bostäder sker då räkningar inte betalas i tid och ärendet hamnat hos Kronofogden.

För att komma tillrätta med dessa siffror och för att informera ungdomar om privatekonomi har Kronofogden bland annat tagit fram undervisningsmaterial. Barn är en grupp som blir oskyldigt drabbade av vräkningar.

På Kronofogdens webbplats finns statistik och diagram över antal vräkningar, antal skuldsatta och obetalda snabbblån etc.

<https://www.kronofogden.se/Statistik.html>

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

UNDERSÖK OCH DISKUTERA

Dela in eleverna i par eller i mindre grupper om 3-5 elever.

- Vad menas med att godtyckligt fråntas sin egendom?
- Har man rätt att behålla sin bostad även om man inte betalar räkningar?

Redogör för ett ärendes gång, från en obetald räkning till avhysning/vräkning.

Undervisningsmaterialet "Livet och pengarna" som finns på Kronofogdens webbplats ger en god inblick i vad som händer då räkningar inte betalas i tid. <https://www.kronofogden.se/Livetochpengarna2.html>

ÖVNING 2:

LÄSA

Läs följande artiklar som handlar om att oskyldiga barn drabbas av vräkning/avhysning.

<https://www.svd.se/trots-nollvision--2-000-barn-vrakta-i-sverige>

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/sodertalje/flest-antal-barn-vraks-i-sodertalje> (Även film på 37 sekunder)

Dela in eleverna i par eller i mindre grupper om 3-5 elever.

Diskutera

- Vems ansvar är det att se till att barn inte fråntas sin bostad?
- Vilka olika alternativ kan finnas för att lösa detta?

Skriv ned 5 förslag/grupp. Tänk på att lyfta olika perspektiv i era resonemang. (Barnets, de vuxnas, samhällets etc.)

För lärare:

Övningen kan genomföras som en enskild skrivövning där eleverna besvarar frågeställningarna och får motivera sina svar.

Avslutande diskussion i helklass.

ÖVNING 3:

LÄSA

Läs följande information på Migrationsverkets webbplats.

<https://www.migrationsverket.se/Privatpersoner/Skydd-och-asyl-i-Sverige/For-dig-som-ar-barn-och-har-sokt-asyl/Utan-foraldrar/Om-du-snart-fyller-18-ar.html>

Läs följande artikel om flyktingungdomar som vräks på 18-års dagen.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/flyktingungdomar-vraks-pa-artonarsdagen>

Diskutera

- Vilka tankar och känslor väcker artikeln om att flyktingungdomar vräks?
- Vad finns det för olika alternativ att lösa detta?
- Vad kan göras på lokal-, nationell- och EU-nivå?

För lärare:

Övningen kan genomföras som en enskild skrivövning där eleverna besvarar frågeställningarna och får motivera sina svar.

Exit ticket

Diskutera i par hur de mänskliga rättigheterna kan kopplas till vräkning och avhysning av barn och unga. Finns det någon lösning på hur länder kan hantera dessa frågor och samtidigt stå upp för mänskliga rättigheter?

EXTRAUPPGIFT/FÖRDJUPNINGSÖVNING

FLYTTA HEMIFRÅN

När du ska flytta hemifrån behöver du veta vilka olika typer av boenden som finns. Du behöver betala räkningar för att inte hamna hos Kronofogden och kanske bli av med din egendom.

Undersök

- Andrahandsboende
- Hyresrätt
- Bostadsrätt
- Radhus/villa
- Annat alternativ

Vilka olika boendeformer finns det och vad innebär dessa?

Gör en budget över inkomster och utgifter för ett hushåll.

- Vad menas med fasta och rörliga kostnader?

Skriva

Avsluta övningen med att skriva en kort text om var du bor om 10 år och hur ditt liv ser ut då.

ARTIKEL 18:

RÄTTEN TILL FRIHET I TANKEN

Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar frihet att byta religion och trosuppfattning och att, ensam eller i gemenskap med andra, offentligen eller enskilt, utöva sin religion eller trosuppfattning genom undervisning, andaktsutövning, gudstjänst och religiösa sedvänjor.

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GYLLER

Historia

- Kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Kunskaper om historiska förutsättningar betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

SYFTE

Att lära sig mer om och få förståelse för hur rätt till tankefrihet och rätten att utöva religion eller trosuppfattning kan komma till uttryck.

METOD

Väcka engagemang och intresse genom personberättelse och diskussionsövningar.

MÅL

- Att förstå olika former av begreppet frihet. (Tankefrihet, samvetsfrihet, religionsfrihet etc.)

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

60 MINUTER

Introduktion: Personberättelse
Övning 1: Undersök
Övning 2: Diskutera
Exit ticket

5 minuter
30 minuter
20 minuter
5 minuter

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.
<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

PERSONBERÄTTELSE

Dalai Lama föddes 1935 i en barnrik jordbrukarfamilj i den kinesiska gränsregionen Amdo. Han erkändes som 2-åring av tibetanska munkar som den fjortonde reinkarnationen av Dalai Lama. Efter att ha döpts till Tenzin Gyalso kom han till Lhasa i Tibet för att där påbörja sin långa utbildning i metafysiska och religiösa texter. Detta som en förberedelse för sin roll som andlig ledare inom gelug, en inriktning inom den tibetanska buddhismen.

Efter den kinesiska invasionen av Tibet 1949, påbörjades ett brutalt förtryck, vilket medförde att Dalai Lama med fara för sitt liv tvingades att fly tillsammans med 80 000 tibetaner till norra Indien. Eftersom förtrycken i form av tortyr, mord, massakrer och svält pågår än i dag har aldrig Dalai Lama kunnat återvända. Från sin exil ingjuter han hos tibetanerna styrka och mod att kämpa. Hans styrka ligger i att inspirera tibetanerna till att hålla fast vid sin tro och sina drömmar och att se de kinesiska angriparna som människor som

förtjänar förlåtelse och medkänsla. Detta budskap har gjort Dalai Lama till en stor person med hela världen som sin arena för föreläsningar och möten. Han, som ser sig själv som en enkel buddistmunk, har skrivit ett 70-tal böcker, genomfört otaliga föreläsningar, blivit hedrad som hedersdoktor flertalet gånger och fått många utmärkelser och priser, bl.a. Nobels fredspris 1989. Allt detta som ett erkännande för hans budskap för fred, ickevåld, interreligiös förståelse och medkänsla.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

UNDERSÖK

- Hur är tibetanernas situation idag?
- Vad görs internationellt åt Tibet-frågan?
- Är det lätt/svårt att hitta information?
- Varför tror du att det är lätt/svårt att hitta information?
- Vad gör Dalai Lama till en betydelsefull ledare?

För lärare:

Det är svårt att få fram aktuell information eftersom Tibet är en del av Kina. Låt eleverna undersöka och resonera kring den information de får fram och eventuellt jämföra detta med den öppna nyhetsbevakning och det informationsflöde som finns om Sverige.

Tips! <https://www.so-rummet.se/kategorier/samhallskunskap/varldens-lander-samhallskunskap/asien-samhallskunskap/fakta-om-tibet>

ÖVNING 2:

DISKUTERA

Dela in klassen i par eller i mindre grupper om 4-6 elever.

Diskutera

- På vilket sätt överensstämmer Dalai Lamas liv med de mänskliga rättigheterna?
- På vilket sätt överensstämmer inte Dalai Lamas liv med de mänskliga rättigheterna?

För lärare:

Övningen kan genomföras som en enskild skrivövning där eleverna besvarar frågeställningarna i en argumenterande text.

Exit ticket

Skriv ned tre saker du har lärt dig under lektionen. Finns det något du vill lära dig mer om?

ARTIKEL 19:

RÄTTEN TILL YTTRANDEFRIHET

Var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att utan ingripande bryta åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser.

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GYLLER

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att

delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.

- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa
- Kunskaper om språkriktighet i text samt förmåga att utforma muntliga framställningar och texter som fungerar väl i sitt sammanhang.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

SYFTE

Att få förståelse för rättsliga processer och att alla människor har rätt till prövning.

METOD

Väcka engagemang genom personberättelser och diskussionsövningar.

MÅL

- Att förstå begreppen frihet och rättighet.
- Att få förståelse för vikten av samarbete och att agera för att nå lösningar på brott mot mänskliga rättigheter.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

120 MINUTER

Övning 1: Personberättelser, Undersök och diskutera	60 minuter
Övning 2: Diskutera	55 minuter
Exit ticket	5 minuter
Extrauppgift/fördjupningsövning	

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.
<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemenskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Världsdagen för pressfrihet utropades 1993 av FN:s generalförsamling och firas över hela världen den 3 maj varje år. Dagen syftar till att hedra de uppoffringar som har gjorts runt om i världen för pressfrihet.

Denna dag ska också påminna regeringar om deras skyldighet att upprätthålla yttrandefriheten i artikel 19 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga

rättigheterna. 300 journalister sitter idag fängslade världen över och många fler hotas till tystnad.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

PERSONBERÄTTELSE

Dela in klassen i två grupper, grupp A och grupp B.

Grupp A ska söka information Gui Minhai och grupp B ska söka information om Dawit Isaak.

A) Gui Minhai, född 1964, är en kinesiskfödd svensk förläggare och bokhandlare i Hong Kong, där han gav ut politisk litteratur som kritiserade det kinesiska styret. Han försvann i slutet av oktober 2015, troligtvis kidnappad, från sin semesterlägenhet i Thailand, och fördes till Kina där han hölls fängslad. I oktober 2017 släpptes han men hölls under uppsikt ändå och kunde inte röra sig fritt. I januari 2018 fördes han bort av civilklädda kinesiska poliser när han i sällskap med svenska diplomater var på väg till svenska ambassaden för ett läkarbesök.

B) Dawit Isaak, född 1964, är en eritreansk-svensk journalist, författare och dramatiker. Han har utan rättegång suttit fängslad sedan år 2001, då han greps i Eritrea, efter det att tidningen som han var delägare i publicerat ett upprop med krav på demokratiska reformer. Dawit Isaak är den ende författare med dubbelt medborgarskap från EU som människorättsorganisationen Amnesty International betecknar som samvetsfånge. Sverige har hela tiden Dawit Isaak suttit fängslad tillämpat så kallad tyst diplomati, vilket gör det svårt att följa det diplomatiska spelet som pågår för att få honom fri.

Undersök och diskutera

- På vilket sätt bryter Gui Minhai och Dawit Isaaks öden mot de mänskliga rättigheterna?
- Vad kan vi göra som nation och som enskilda individer för att uppmärksamma dessa brott?
- Vad rapporterar media?
- Vad menas med tyst diplomati? Varför utövas detta i fallet med Dawit Isaak?

ÖVNING 2:

DISKUTERA

Para ihop eleverna, en elev från grupp A med en elev från grupp B.

Para ihop eleverna, en elev från grupp A med en elev från grupp B. Låt eleverna berätta om sina resultat för varandra och låt dem diskutera olika åtgärder och tillvägagångssätt för att få Gui Minhai och Dawit Isaak fria.

Skriv ned tre konkreta åtgärder/par, samt förslag på tillvägagångssätt för genomförande.

Diskutera förslagen i helklass och rösta fram ett förslag som klassen eller skolan kan arbeta vidare med.

Avsluta övningen med att göra en tids- och handlingsplan för när och hur åtgärder ska genomföras.

Exit ticket

Vilka tankar väcker lektionens innehåll? Skriv ned dina reflektioner i punktform på ett löst blad eller i din digitala enhet.

EXTRAUPPGIFT/FÖRDJUPNINGSÖVNING

Närmare 200 svenskar sitter idag frihetsberövade utomlands.

Undersök

- Var finns de frihetsberövade svenskarna?
- Vad är de anklagade för?
- Vad innebär Wienkonventionen?

Tips! Titta gärna på Amnesty Internationals kampanj "Skriv för frihet" för inspiration och Raoul Wallenberg Academys lista på 100 sätt att göra skillnad. <https://raoulwallenberg.se/gora-skillnad/>

ARTIKEL 20:

RÄTTEN TILL FREDLIGA MÖTEN

- ✓ *Var och en har rätt till frihet i fråga om fredliga möten och sammanslutningar.*
- ✓ *Ingen får tvingas att tillhöra en sammanslutning.*

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GYLLER

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.

- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

SYFTE

Att lära sig mer om och få förståelse för rätten till deltagande, eller att avstå från deltagande, i möten och sammanslutningar.

METOD

Väcka engagemang genom att läsa nyhetsartiklar från olika webbplatser. Genomföra diskussionsövningar samt föra källkritiska resonemang.

MÅL

- Att kritiskt granska olika nyhetsartiklar och få förståelse för att information kan vinklas.
- Att få förståelse för vad rätten att delta eller avstå att delta betyder och vilka konsekvenser det medför.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

120 MINUTER

Övning 1: Film, Enskild skrivövning	60 minuter
Övning 2: Läs, Diskutera	30 minuter
Övning 3: Undersök och diskutera	25 minuter
Exit ticket	5 minuter

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Rätten att få uttrycka sin åsikt och att delta i fredliga möten och sammankomster kan innebära att olika mänskliga rättigheter krockar med varandra. Om övertygelser blir så pass kompromisslösa och extrema att det inte finns utrymme för dialog hotas demokratin.

I Sverige råder yttrandefrihet och tryckfrihet, samtidigt är det aldrig någonsin tillåtet att kränka någon eller utöva hets mot folkgrupp. Rätten att få uttrycka olika åsikter blir bland annat aktuellt när antidemokratiska, nynazistiska eller fascistiska

medier, partier eller organisationer får tillträde till olika arenor eller mötesplatser där det fria ordet och demokrati hyllas. Under senare år har detta bland annat uppmärksammats vid Bokmässan i Göteborg och politikerveckan i Almedalen.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

FILM

Titta på följande film från UR Skola "Samhälle – högerextremism" (10,14 minuter)
<https://urskola.se/Produkter/205460-Perspektiv-pa-varlden-Samballe-hogerextremism>

Enskild skrivövning

Skriv en resonerande text där du besvarar följande frågeställningar:

- Vad innebär det att en rörelse är extrem?
 - När blir extremism en fara för demokratin?
 - Kan alla åsikter accepteras i ett demokratiskt samhälle?
 - I filmen talar Richard Spencer om sin dröm med ett land enbart för vita. Hur förhåller sig den drömmen till de mänskliga rättigheterna?
 - Vilka tankar, funderingar och känslor väcker filmen?
-

ÖVNING 2:

LÄSA

Läs följande artiklar;

<http://www.marxist.se/sd-mote-stoppades-umea>

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/vRlzw/nazister-kommer-till-almedalen>

<https://www.expressen.se/kultur/bonnierforlagen-vi-vill-inte-ha-nya-tider-pa-bokmassan/>

Diskutera

Dela in eleverna i mindre grupper om 3-5 elever/grupp.

- Med utgångspunkt från artikel 20 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, resonera om händelserna i nyhetsartiklarna överensstämmer med de mänskliga rättigheterna eller ej.
- Vilka mänskliga rättigheter kan anses krocka med varandra i de aktuella nyhetsartiklarna?
- Hur borde händelserna i nyhetsartiklarna ha hanterats? Utgå från minst två artiklar i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna som stödjer ert resonemang.
- Hur vinklas texterna i reportagen, är källorna objektiva?
- Är källorna lämpliga att använda för detta syfte? Varför/varför inte?

ÖVNING 3:

UNDERSÖK OCH DISKUTERA

Dela in eleverna i par. Paren ska gemensamt söka information om antingen A, satirtidskriften Charlie Hebdo, eller B, aktivistgruppen Pussy Riot. Paren diskuterar frågeställningarna enligt nedan. Bilda sedan grupper med fyra elever, två elever som har sökt information om A och två elever som har sökt information om B. Diskutera gemensamt på vilket sätt de mänskliga rättigheterna kan kopplas till A och B. Har de mänskliga rättigheterna kränkts? Varför/varför inte?

Satirtidskriften Charlie Hebdo i Paris utsattes den 7 januari 2015 för ett attentat.

- Vad hände och vilka var orsakerna till attentatet?

Aktivistgruppen Pussy Riot anser sig stå upp för yttrandefriheten.

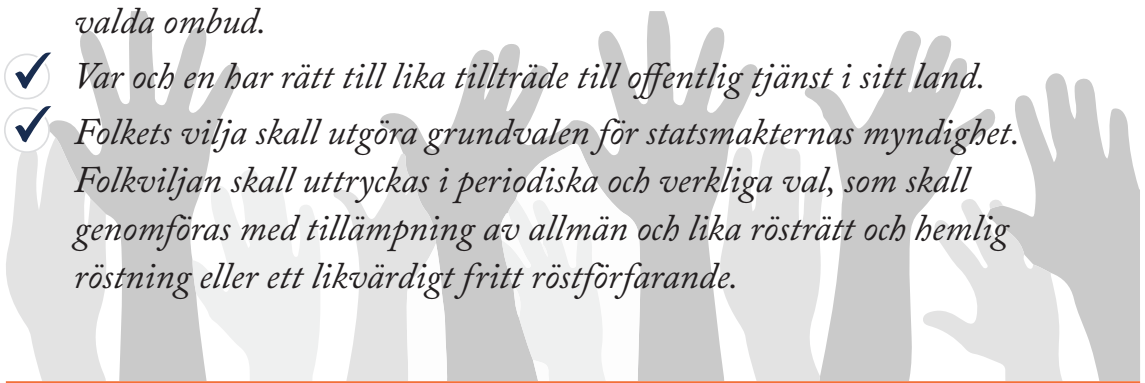
- På vilket sätt gör de detta?
- Vilka ingår i Pussy Riot och vad gör gruppen nu?

Exit ticket

Skriv ned 3-5 punkter på ett löst blad eller i din digitala enhet som du har lärt dig under lektionen. Finns det något du vill lära dig mer om?

ARTIKEL 21:

RÄTTEN TILL MEDBESTÄMMANDE

-
- ✓ *Var och en har rätt att delta i sitt lands styre, direkt eller genom fritt valda ombud.*
 - ✓ *Var och en har rätt till lika tillträde till offentlig tjänst i sitt land.*
 - ✓ *Folkets vilja skall utgöra grundvalen för statsmakternas myndighet. Folkviljan skall uttryckas i periodiska och verkliga val, som skall genomföras med tillämpning av allmän och lika rösträtt och hemlig röstning eller ett likvärdigt fritt röstförfarande.*

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GY11

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över

och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

- Kunskaper om språkriktighet i text samt förmåga att utforma muntliga framställningar och texter som fungerar väl i sitt sammanhang.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

SYFTE

Att lära sig begrepp och sätta in dessa i större kontexter.

Att utveckla kunskap om demokrati och politiska system samt få förståelse för medborgarnas möjligheter att påverka politiska beslut.

Att utveckla kunskap om hur man kan utkräva sina individuella och kollektiva mänskliga rättigheter.

Att träna förmågan att använda en historisk referensram för att förstå nutiden.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

120 MINUTER

Övning 1: Förklara och skriva	15 minuter
Övning 2: Citat, Enskild skrivövning	40 minuter
Övning 3: Diskutera, Enskild skrivövning	40 minuter
Övning 4: Undersök och diskutera	20 minuter
Exit ticket	5 minuter
Extrauppgift/fördjupningsövning	

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Demokrati handlar om alla människors lika värde och rättigheter och om möjligheten att vara med och bestämma. I Sverige finns rättigheterna angivna i grundlagen. Där står det att all offentlig makt utgår från folket och att riksdagen är folkets främsta företrädare.

1918 infördes allmän och lika rösträtt i kommunala val för både män och kvinnor i Sverige. Tre år senare, 1921, hölls det första allmänna valet och fem kvinnor tog plats i den svenska riksdagen. För att kunna upprätthålla demokratin är det

viktigt att man är medveten om sina rättigheter och skyldigheter, att ta ansvar, rösta och delta i samhällsdebatten. Utifrån citat och övningar får eleverna söka information, värdera, granska, diskutera och skriva om demokratins betydelse.

METOD

Arbeta med frågor som rör källkritik, åsikts- och yttrandefrihet. Väcka engagemang genom att undersöka, diskutera och reflektera.

MÅL

- Att få förståelse för och diskutera vilka rättigheter och skyldigheter som råder i en demokrati.
- Att lära sig nya begrepp och få kännedom om personer som arbetar för att upprätthålla demokratin i samhället.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

FÖRKLARA OCH SKRIVA

Utgå från dina egna tankar, kunskaper och föreställningar. Skriv ned dina svar i ditt skrivhäfte eller i din digitala enhet.

Enskild skrivövning

- Vad betyder/innebär demokrati för mig som individ och vilken betydelse har demokratin för samhället?
- Vad betyder/innebär FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna för mig som individ, för samhället och omvärlden?
- Är demokrati och mänskliga rättigheter beroende av varandra?

ÖVNING 2:

CITAT

"Vi måste själva bli den förändring som vi önskar se i världen." Mahatma Gandhi

"Demokrati är inte bara rösträtt – det är rätten att leva ett värdigt liv." Naomi Klein

Enskild skrivövning

- Vilka är personerna bakom citaten och på vilket sätt har de kämpat för demokratin?
- Vad tror du menas med citaten?
- Vilket av citaten berör dig mest? Varför?

ÖVNING 3:

DISKUTERA

Dela in klassen i grupper om 3–5 elever.

I en demokrati delas makten mellan människor, organisationer, företag, myndigheter och politiska församlingar.

- Vilka fördelar och nackdelar finns det med att makten är fördelad på detta sätt?
- Vem/vilka har makt i Sverige idag?

Enskild skrivövning

I en demokrati krävs det att medborgarna engagerar sig och röstar för att göra sin röst hörd. Att rösta är en rättighet.

Vad talar för att det bör vara en medborgerlig skyldighet att utnyttja sin rösträtt i en demokrati?

Vad talar emot att det bör vara en medborgerlig skyldighet att utnyttja sin rösträtt i en demokrati?

ÖVNING 4

Den tredje statsmakten är en informell benämning på massmedia i Sverige. Den tredje statsmaktens uppgift är att granska riksdagen och regeringen.

Undersök och diskutera

- Vilken betydelse har den tredje statsmakten i samhället idag?
- Utgör den ett hot eller stärker den demokratin?

Motivera dina ståndpunkter och diskutera dina svar med en klasskamrat.

Exit ticket

Skriv ned 3-5 punkter på ett löst blad eller i din digitala enhet som du har lärt dig under lektionen. Finns det något du önskar lära dig mer om?

EXTRAUPPGIFT/FÖRDJUPNINGSÖVNING

ROLLSPEL

I Svenska FN-förbundets inspirationsmaterial och rollspel om mänskliga rättigheter och rasism får elever en inblick i hur FN arbetar med att granska staters efterlevnad av de mänskliga rättigheterna. Deltagarna i rollspelet får veta hur civilsamhället bidrar till FN:s granskning och stärker skyddet för de mänskliga rättigheterna.

Följande rollspel "Agenda 2030" om fredliga och inkluderande samhällen berör hur och varför fredliga samhällen är en förutsättning för utveckling.

https://fn.se/wp-content/uploads/2016/06/Rollspel_Agenda2030_PRINT.pdf

Inför rollspelets genomförande är det bra att ta del av följande information om hur det går till att arrangera ett FN-rollspel. <https://fn.se/fnskola/fn-rollspel/arrangera-fn-rollspel/>

ARTIKEL 22:

RÄTTEN TILL ETT MÄNNISKOVÄRDE

Var och en har, i egenskap av samhällsmedlem, rätt till social trygghet, och är berättigad till att de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som krävs för hävdandet av hans eller hennes människovärde och utvecklingen av hans eller hennes personlighet, förverkligas genom nationella åtgärder och mellanfolkligt samarbete i enlighet med varje stats organisation och resurser.

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GY I I

Historia

- Kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och för att ge perspektiv på framtiden.
- Förmåga att söka, granska, tolka och värdera källor utifrån källkritiska metoder och presentera resultatet med varierande uttrycksformer.

Naturkunskap

- Förmåga att använda kunskaper om naturvetenskap för att diskutera, göra ställningstaganden och formulera olika handlingsalternativ.
- Kunskaper om naturvetenskapens roll i aktuella samhällsfrågor och i förhållande till hållbar utveckling.

Religionskunskap

- Förmåga att använda etiska begrepp, teorier och modeller

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation

och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.

- Kunskaper om historiska förutsättningar och betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

SYFTE

Att lära sig mer om och få förståelse för hur brott mot mänskliga rättigheter kan komma till uttryck. Få kännedom om etiska modeller samt moraliska föreställningar om vad ett gott liv och samhälle kan vara.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

120 MINUTER

Övning 1: Läs och förklara, Skriva och diskutera

40 minuter

Övning 2: Diskutera

30 minuter

Övning 3: Enskild skrivövning

40 minuter

Exit ticket

10 minuter

Extrauppgift/fördjupningsövning

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

Regeringens skrivelse 2000/01:73 Redogörelse för steriliseringsfrågan i Sverige åren 1935-1975 och regeringens åtgärder. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/skrivelse/redogorelse-for-steriliseringsfragan-i-sverige_GO0373/html

”Allt som kan mätas är inte vetenskap.” En populärhistorisk skrift om Rasbiologiska institutet, Forum för levande historia. https://www.levandehistoria.se/sites/default/files/material_file/skriftserie-4-allt-som-kan-matas-ar-inte-vetenskap.pdf

INTRODUKTION

År 1921 beslutade den svenska riksdagen att inrätta ett statligt rasbiologiskt institut. Detta föregicks av föreställningen att den nordiska rasen var överlägsen. Redan år 1909 startade en grupp vetenskapsmän Svenska sällskapet för rashygien. Rasblandning skulle undvikas för att skydda den svenska befolkningens kvalitet.

Världens första rasbiologiska institut bildades i Uppsala år 1922. Institutet genomförde undersökningar på människor och sorterade in dem i olika grupper. Ansikten, skallar och näsor fotograferades och mättes. Rasbiologerna ansåg att en persons fysiska utseende visade hur ”svensk” hon eller han var och om personen hade möjlighet att vara en del av samhället. Kartläggningen skulle vetenskapligt visa vem som var svensk.

Rasbiologin övergick till arvshygien. Mellan åren 1935-1975 steriliserades drygt 63 000 svenskar. Hälften under tvång. Över 90 % var kvinnor. I

Sverige fanns två lagar, 1934 års och 1941 års steriliseringslag som reglerade detta. Den svenska staten ansåg att tvångssteriliseringarna var bra för samhället och för individen. Bland annat användes följande etiketter på människor; senfärdig, idiot, helidiot, bildbar sinnesslö och obildbar sinnesslö. Idag är de svenska tvångssteriliseringarna exempel på hur en statsmakt begått övergrepp mot sin egen befolkning. Sveriges regering har bett om ursäkt till de drabbade och det blev möjligt för de drabbade att få ekonomiskt skadestånd. (www.levandehistoria.se)

METOD

Väcka engagemang genom att läsa om verkliga händelser i Sveriges historia, där etiska och moraliska föreställningar berörs. Diskussions-, reflektions- och skrivövningar.

MÅL

Att koppla ihop historia med nutid.
Att få förståelse för nya begrepp samt sätta in dessa i historiska och nutida sammanhang.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

LÄSA OCH FÖRKLARA

Läs följande text om rasbiologin i Sverige.

<http://www.levandehistoria.se/fordjupning-rasbiologi/kapitel-3-rasbiologin-i-sverige>

Förklara följande begrepp:

- Rasbiologi
- Lobbyverksamhet
- Positiv och negativ rashygien
- Tvångssterilisering

Skriva och diskutera

Skriv ned svaren på följande frågeställningar och diskutera dina svar med en klasskamrat.

- Varför startades det rasbiologiska institutet 1922?
- Vem/vilka låg bakom beslutet?
- Vilka var Herman Lundborg och Gunnar Dahlberg? Vad hade de för betydelse för institutets verksamhet?
- Hur gick sterilisering till under den här perioden?
- Vem steriliserades och varför?

ÖVNING 2:

DISKUTERA

Mellan åren 1972-2013 fanns ett steriliseringskrav på personer som ville ändra sin juridiska könstillhörighet i Sverige. Riksdagen ansåg att det var mycket angeläget att kravet togs bort med tanke på de internationella konventioner och andra överenskommelser om mänskliga rättigheter som Sverige har förbundit sig att följa.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/upphavande-av-kravet-pa-sterilisering-for-andrad_H001SoU24

Diskutera

- Vem bär ansvar för tvångssteriliseringarna?
- Vilken betydelse har Sveriges historia av rasbiologi och tvångssterilisering för Sverige idag?

ÖVNING 3:

ENSKILD SKRIVÖVNING

Utgå från någon eller några av de etiska modellerna konsekvensetik, sinnelagsetik, situationsetik, dygdetik och regeletik/pliktetik samt FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Skriv en resonerande text om synen på människan och det faktum att Sverige inrättade ett rasbiologiskt institut. Resonera utifrån ett historiskt samt nutida perspektiv.

För lärare:

För att kunna genomföra övningen måste eleverna ha kunskap om de olika etiska modellerna. Information finns i läromedel. Använd gärna följande länk för ytterligare information:

<https://www.so-rummet.se/kategorier/religion/etik-och-moral>

Exit ticket

Vad har du lärt dig under den här lektionen? Skriv ned 3-5 punkter på ett löst papper eller i din digitala enhet.

EXTRAUPPGIFT/FÖRDJUPNINGSÖVNING

UNDERSÖK

Läs följande berättelse om Warren Kuncle som protesterar mot Sveriges riksdags tvång mot sterilisering av transsexuella. Besvara tillhörande reflektionsfrågor som finns i materialet från Forum för levande historia.

<http://www.levandehistoria.se/hbtq/Warren-Kuncle-steriliseringslagen-for-transsexuella-avskaffas>

ARTIKEL 23:

RÄTTEN TILL ARBETE

- ✓ *Var och en har rätt till arbete, fritt val av sysselsättning, rättvisa och tillfredsställande arbetsförhållanden samt till skydd mot arbetslöshet.*
- ✓ *Var och en har utan diskriminering rätt till lika lön för lika arbete.*
- ✓ *Var och en som arbetar har rätt till en rättvis och tillfredsställande ersättning som ger honom eller henne och hans eller hennes familj en människovärdig tillvaro och som vid behov kan kompletteras med andra medel för socialt skydd.*
- ✓ *Var och en har rätt att bilda och ansluta sig till fackföreningar för att värna sina intressen.*

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GYLL

Naturkunskap

- Kunskaper om olika livsstilars konsekvenser såväl för den egna hälsan som för folkhälsan och miljön.

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

80 MINUTER

Övning 1: Individuell uppgift	15 minuter
Övning 2: Läs och jämför	30 minuter
Övning 3: Diskutera	30 minuter
Exit ticket	5 minuter

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Inför större mästerskap, såsom de olympiska spelen eller fotbolls-VM, visar flera nationer intresse av att stå som arrangör. Ett stort mästerskap innebär dock inte enbart ökad publicitet för landet samt ökade inkomster i form av turism. Landet behöver göra en rad investeringar då mästerskap kräver anpassade arenor och välfungerande infrastruktur.

Inför fotbolls-VM i Qatar år 2022 har media rapporterat om att arbetarnas arbetsförhållanden, vid byggandet av arenor, är dåliga och ibland slavliknande. Vem bär ansvar för att arbetsförhållandena

inte bryter mot de mänskliga rättigheterna? Bör större mästerskap läggas på platser och i länder som inte aktivt tillgodser de mänskliga rättigheterna?

SYFTE

Att lära sig mer om och få förståelse för hur människors arbetsförhållanden ser ut runt om i världen.

METOD

Väcka engagemang genom diskussions- och reflektionsövningar samt läsa artiklar om verkliga händelser.

MÅL

- Att få kännedom om att mänskliga rättigheter ibland inte tillgodoses när andra aspekter och förhållanden som exempelvis ekonomi spelar in.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

INDIVIDUELL UPPGIFT

I förklaringen till denna artikel, artikel 23, står det om tillfredsställande arbetsförhållanden. Gör en lista över vad du tror menas med tillfredsställande arbetsförhållanden.

För lärare:

Det finns information om arbetsförhållanden på Arbetsmiljöverkets webbplats www.av.se.

ÖVNING 2:

LÄSA OCH JÄMFÖRA

Läs någon av följande artiklar

<http://www.swedwatch.org/publikation/tusentals-riskerar-livet-nar-qatar-rustar-fotbolls-vm/>

<https://globalportalen.org/artiklar/nyhet/qatar-overgrepp-mot-arbetare-infor-fotbolls-vm>

<https://www.svt.se/nyheter/utrikes/fyratusen-kan-do-pa-vm-bygget-i-qatar>

<http://mansklighets.se/2017/06/16/tusentals-riskerar-livet-nar-qatar-rustar-for-fotbolls-vm-2022/>

Jämför den information du får i artikeln med den lista som du skrev om tillfredsställande arbetsförhållanden. Vilka likheter och skillnader ser du? Diskutera dina resultat med en klasskamrat. Undersök gemensamt om ni kan hitta liknande reportage som publicerats inför tidigare OS. (Exempelvis OS i Peking och Sotji)

ÖVNING 3:

DISKUTERA

Utgå ifrån de tidningsartiklar ni har läst. Diskutera följande frågeställningar med en klasskamrat.

- Vad i de mänskliga rättigheterna har landet brutit emot?
- Vilket ansvar har internationella förbund för att skydda arbetare vid byggnationer inför stora mästerskap?
- Hur påverkar mästerskap ett land? (Ekonomi, turism, arbetstillfällen, miljö, infrastruktur etc.)
- Vilka fördelar och/eller nackdelar finns det för länder att arrangera stora mästerskap? Ange dessa för- och nackdelar på både kort och lång sikt.

Avsluta övningen med en diskussion i helklass där ni gemensamt diskuterar vilka åtgärder som behöver vidtas och vad som kan göras för att efterfölja de mänskliga rättigheterna.

För lärare:

Övningen kan genomföras som en enskild skrivövning där eleverna besvarar frågeställningarna och får motivera sina svar.

Exit ticket

Vad har du lärt dig under den här lektionen? Skriv ned 3-5 punkter på ett löst blad eller i din digitala enhet.

ARTIKEL 24:

RÄTTEN TILL VILA OCH FRITID

Var och en har rätt till vila och fritid, innefattande skälig begränsning av arbetstiden samt regelbunden betald ledighet.

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GYLLER

Naturkunskap

- Förmåga att använda kunskaper om naturvetenskap för att diskutera, göra ställningstaganden och formulera olika handlingsalternativ.
- Kunskaper om naturvetenskapens roll i aktuella samhällsfrågor och i förhållande till hållbar utveckling.
- Kunskaper om olika livsstilars konsekvenser såväl för den egna hälsan som för folkhälsan och miljön.

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

SYFTE

Att lära sig mer om och få förståelse för att arbetsförhållanden skiljer sig åt mellan olika länder.

METOD

Väcka engagemang genom att läsa en artikel, diskussions- och reflektionsövningar.

MÅL

- Att få ökad kunskap om rättigheter och skyldigheter avseende arbetstid och ledighet.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

I 20 MINUTER

Övning 1: Jämföra, Diskutera	30 minuter
Övning 2: Var kommer dina kläder ifrån? Grupparbete	40 minuter
Övning 3: Enskild skrivövning	40 minuter
Exit ticket	10 minuter

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Enligt de mänskliga rättigheterna har alla personer rätt till både fritid och betald semester. Det innebär att det ska finnas begränsningar i hur mycket vi ska arbeta samt att vi ska kunna vara lediga med betalning. De svenska lagarna om anställning innebär trygghet och skydd. Det finns bestämmelser kring hur mycket man får arbeta per dygn, per vecka och per år samt regleringar kring rätten till fritid och betald semester.

Det är svårt att göra rättvisande jämförelser mellan arbetstider i olika länder eftersom arbetstidsdefinitioner och annat skiljer sig avsevärt åt. De flesta industriländer har idag en lagstadgad arbetstid på 40 timmar i veckan. EU-normen är 48 timmar,

men omfattar då även övertid. Idag jobbar man mest i länder som Mexiko, Costa Rica och Sydkorea, medan Norge, Danmark och Tyskland har minst arbetstid.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

JÄMFÖRA

Läs följande artikel om arbetssituationen för Renu Begum, en sömmerska i Bangladesh.

<http://www.fonstret.se/Artiklararkivet/Reportage/Hon-syr-dina-klader/>

- Vilka tankar och reflektioner får du när du läser artikeln?
- På vilket sätt kränks Renus mänskliga rättigheter enligt artikel 24 i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna?

- Vilka lagar och regler gäller avseende arbetsmiljö i Sverige?

<https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/lagar-och-regler-om-arbetsmiljo/>

Skriv ned
dina svar i
punktform.

Diskutera

Dela in klassen i mindre grupper om 3-5 elever. Diskutera era svar med varandra. Vilka likheter och skillnader kan ni se mellan arbetsförhållandena i Bangladesh och Sverige?

ÖVNING 2:

VAR KOMMER DINA KLÄDER IFRÅN?

Besvara frågorna enskilt.

- Vet du i vilket land dina kläder produceras?
- Tänker du på priset när du köper dina kläder?
- Är tillgängligheten/närheten till affären viktig?
- Vad får dig att handla ett nytt klädesplagg?
- Funderar du på om det har förekommit barnarbete vid tillverkning av dina kläder?
- Funderar du på vilka arbetsförhållanden som råder vid tillverkning av dina kläder?
- Vad skulle få dig att välja bort att handla i en viss klädesbutik eller köpa ett visst klädesplagg?

Titta på dina kläder och undersök:

- Från vilka länder kommer kläderna? Skriv en lista över länderna.

Grupparbete.

Dela in klassen i mindre grupper med 4-5 elever/grupp.

Jämför era listor med länder och undersök:

- Vad vet ni om de vanligast förekommande länderna?
- Var ligger de?
- Hur ser levnadsförhållandena ut?
- Varför väljer företag att tillverka kläder i dessa länder?
- Vilka positiva och negativa effekter får det för dessa länder avseende att företag väljer att lägga sin tillverkning där?

ÖVNING 3:

ENSKILD SKRIVÖVNING

Skriv en argumenterande text utifrån något av följande förslag:

- Argumentera för rimliga arbetsförhållanden som överensstämmer med de mänskliga rättigheterna.
- Hur det kan komma sig att arbetsförhållandena skiljer sig så pass mycket åt mellan Sverige och Bangladesh och förslag på åtgärder för detta.
- Har Sverige något ansvar avseende arbetsförhållandena i Bangladesh? Motivera din ståndpunkt.

Exit ticket

Vilka tankar och reflektioner väcker lektionens innehåll? Skriv ned en kort sammanfattning på ett löst blad eller i din digitala enhet.

ARTIKEL 25:

RÄTTEN TILL TILLRÄCKLIG LEVNADSSTANDARD

- ✓ *Var och en har rätt till en levnadsstandard tillräcklig för den egna och familjens hälsa och välbefinnande, inklusive mat, kläder, bostad, hälsovård och nödvändiga sociala tjänster samt rätt till trygghet i händelse av arbetslöshet, sjukdom, invaliditet, makas eller makes död, ålderdom eller annan förlust av försörjning under omständigheter utanför hans eller hennes kontroll.*
- ✓ *Mödrar och barn är berättigade till särskild omvårdnad och hjälp. Alla barn skall åtnjuta samma sociala skydd, vare sig de är födda inom eller utom äktenskapet.*

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GY I I

Idrott och hälsa

- Förmåga att planera och genomföra fysiska aktiviteter som befäster och vidareutvecklar kroppslig förmåga och hälsa.

Naturkunskap

- Kunskaper om naturvetenskapens roll i aktuella samhällsfrågor och i förhållande till hållbar utveckling.

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhälls-

förhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

60 MINUTER

Övning: Orättvis fotboll, Diskutera
Exit ticket

50 minuter
10 minuter

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.
<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemskligarattigheterna.pdf>

*Fotbollar
och mål
i olika
storlekar.*

INTRODUKTION

Följande övning går att genomföra på en lektion i ämnet idrott och hälsa. Inför lektionen bör eleverna ha gått igenom FN:s förklaring om de mänskliga rättigheterna samt sökt information om vilka olika förutsättningar som råder i olika länder. Använd Rädda Barnens Livets Lotteri för detta syfte, www.livetslotteri.se

SYFTE

Att reflektera över och få förståelse för vad som menas med vad tillräcklig levnadsstandard innebär för hälsa och välbefinnande. Att få ökad förståelse för vad det innebär att ha olika förutsättningar och möjligheter beroende på vilket land man lever i.

METOD

Att genom praktiska övningar uppleva skillnader i länders olika förutsättningar. Väcka engagemang och koppla de praktiska övningarna till diskussioner och resonemang om mänskliga rättigheter.

MÅL

- Identifiera varför och på vilket sätt ett lands förutsättningar kan krocka med mänskliga rättigheter.
- Få förståelse för att alla länder behöver bidra för att skapa en hållbar värld där mänskliga rättigheter tillgodoses.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING:

ORÄTTVIS FOTBOLL

Dela in eleverna i olika lag. Utse en elev som domare för varje match. Domaren bestämmer vilka förutsättningar de olika lagen har samt leder gruppdiskussionen efter matchen. Se till att byta domare och förutsättningar inför olika matcher.

Lagen representerar olika länder som exempelvis Sverige, USA, Spanien, Polen, Kina, Pakistan och Argentina.

Alla lag ska ha olika förutsättningar, exempelvis:

- Lagen har olika antal spelare på plan under matchens gång.
- Ett lag får ett stort mål, ett lag ett litet mål.
- Endast ett lag får ha målvakt.
- Samtliga spelare i ett lag får endast springa baklänges.
- Minst två spelare i ett lag måste hålla armkrok när de spelar.

Lagen möter varandra i matcher om 5-10 minuter.

Diskutera

Efter varje match får lagen diskutera de olika förutsättningar lagen hade.

- Uppstod några konflikter och/eller något som var orättvist?
- Finns det samband mellan resursfördelning och konflikter? Varför/varför inte?
- Vilka anledningar finns det till att det uppstår konflikter och hur agerar människan i konfliktsituationer?
- Hur kan det komma sig att människor och länder har så pass olika förutsättningar?

Ovanstående aktivitet går att genomföra i flertalet idrotter.

Exit ticket

Avslutande gemensam diskussion och reflektion.

Vad gav övningen er? Diskutera hur övningen kan utvecklas vidare och om den går att genomföra på något annat sätt.

ARTIKEL 26:

RÄTTEN TILL UTBILDNING

- ✓ *Var och en har rätt till utbildning. Utbildningen skall vara kostnadsfri, åtminstone på de elementära och grundläggande stadierna. Den elementära utbildningen skall vara obligatorisk. Yrkesutbildning och teknisk utbildning skall vara tillgänglig för alla. Den högre utbildningen skall vara öppen för alla med hänsyn till deras förmåga.*
- ✓ *Utbildningen skall syfta till att utveckla personligheten till fullo och till att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Utbildningen skall också främja förståelse, tolerans och vänskap mellan alla nationer, rasgrupper och religiösa grupper samt främja Förenta nationernas verksamhet för fredens bevarande.*
- ✓ *Rätten att välja utbildning för barnen tillkommer i första hand deras föräldrar.*

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GY I I

Naturkunskap

- Kunskaper om naturvetenskapens roll i aktuella samhällsfrågor och i förhållande till hållbar utveckling.

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

120 MINUTER

Introduktion	5 minuter
Övning 1: Diskutera	35 minuter
Övning 2: Personberättelse	35 minuter
Övning 3: Debatt, Diskutera	40 minuter
Exit ticket	5 minuter

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemenskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet, trots detta är det 263 miljoner barn och unga i världen som inte går i skolan. 123 miljoner av dessa är barn mellan 6 - 14 år. Flera barn lever i länder där det pågår väpnade konflikter.

Kvaliteten på skolor i många länder är bristfällig. Omkring 250 miljoner skolbarn kan inte läsa och skriva i fjärde klass. (www.globalamalen.se)
“In some parts of the world, students are going to

school every day. It’s their normal life. But in other parts of the world, we are starving for education... it’s like a precious gift. It’s like a diamond...”
Malala Yousafzai, Nobels fredspristagare 2014.

SYFTE

Att lära sig mer om varför utbildning är viktigt för att demokratiska samhällen ska utvecklas. Få förståelse för att ojämlikhet är ett hinder för utbildning och för att nå en hållbar värld för alla.

METOD

Arbeta med frågor som rör utbildning och jämställdhet. Väcka engagemang genom en personberättelse, diskussions- och reflektionsövningar samt debatt.

MÅL

- Att förstå begreppet jämställdhet och få förståelse för varför det är viktigt att pojkar och flickor går i skolan.
- Identifiera hinder till och lära sig mer om varför inte alla barn går i skolan.
- Lära sig mer om barns livssituation i världen.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

Dela in klassen i mindre grupper om 3-5 elever.

Gå igenom följande anledningar till att barn inte går i skolan:

- Pågående väpnad konflikt
- Rekrytering av barnsoldater
- Barn används som arbetskraft
- Barnäktenskap
- Diskriminering, exempelvis uppfattningen att utbildning bara är för pojkar.

Diskutera

Vilka blir konsekvenserna för samhället, familjerna och individerna om barn inte får en utbildning? Resonnera utifrån olika perspektiv. Vilka konsekvenser blir det på lång sikt och på kort sikt, för enskilda länder och för världen som helhet etc.

En grupp i taget lyfter de konsekvenser de kommer fram till i helklass.

ÖVNING 2:

PERSONBERÄTTELSE

Malala Yousafzai föddes 1997 i staden Mingora i Swatdalen i nordvästra Pakistan. Under hennes uppväxt tog talibanerna kontrollen över området där hon bodde. Talibanerna ändrade många lagar och en lag som direkt påverkade Malala direkt var att de förbjöd flickor från att gå i skolan. Malala tyckte att det var väldigt orättvist och började skriva en dagbok om det hon upplevde för nyhetsprogrammet BBC.

Trots att talibanerna förbjöd flickor att gå i skolan fortsatte Malala att göra detta. Talibanerna fick reda på att Malala gick i skolan och den 9 oktober 2012 blev hon skjuten i huvudet och i nacken på sin väg till skolan. Mirakulöst nog överlevde Malala mordförsöket. År 2014 tilldelades Malala Nobels fredspris för sitt engagemang och arbete för rätten till utbildning för alla barn.

Diskutera i grupp

- Är Malala en förebild? Varför och för vem i så fall?
 - Vilka är de bakomliggande orsakerna till att Malala fick Nobels fredspris?
 - Vad kan man göra för att nå ut med sin berättelse till omvärlden?
 - Vad menas med följande citat av Malala Yousafzai? "They can only shoot a body, they cannot shoot my dreams."
-

ÖVNING 3:

DEBATT

Dela in klassen i grupper om 4-6 elever/grupp. Två grupper debatterar mot varandra om skolan bör vara frivillig eller ej.

Grupp 1 debatterar för att skolan ska vara frivillig.

Grupp 2 debatterar för att det ska vara skolplikt.

←..... Eleverna ska söka information om och formulera argument för sin ståndpunkt.

Diskutera

Vad kan ni göra på er skola för att alla ska trivas och att alla vill gå i skolan?

Exit ticket

Avsluta följande meningar:

- I arbetet för att fler barn i världen ska kunna gå i skolan kan jag...
- Om jag hade en önskan för Malala och kampen för alla barns rätt att gå i skolan skulle det vara att...

ARTIKEL 27:

RÄTTEN TILL ETT KULTURLIV

- ✓ *Var och en har rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv, att njuta av konst samt att få ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner.*
- ✓ *Var och en har rätt till skydd för de ideella och materiella intressen som härrör från vetenskapliga, litterära och konstnärliga verk till vilka han eller hon är upphovsman.*

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GY I I

Historia

- Kunskaper om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv.

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Kunskaper om historiska förutsättnings betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.
- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

120 MINUTER

Övning 1: Diskutera	35 minuter
Övning 2: Bildanalys, Diskutera	20 minuter
Övning 3: Diskriminering, Enskild skrivövning	60 minuter
Exit ticket	5 minuter

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Att delta i samhällets kulturella liv och ta del av vetenskapliga framsteg, oavsett vilka funktionsvariationer man har eller vilken tid man lever i kan ses som en demokratisk rättighet. Att bränna böcker och att utestänga människor från att ta del av kultur och vetenskap kan börja som knappt märkbara varningstecken på att medborgerliga rättigheter börjar inskränkas och till slut upphör rättigheterna att existera. I ett samhälle där hot, våld och terror skapar rädsla kan demokrati övergå till diktatur.

I Nazityskland brändes böcker som inte var förenliga med det tyska samhällets politik, vilket var en direkt åtgärd för att kunna kontrollera och bestämma över människors tankar och åsikter. Det kulturella och intellektuella livet i Tyskland kontrollerades av det så kallade Propagandaministeriet som hade propagandakontor över hela Tyskland. Ministeriet leddes av Joseph Goebbels och syftet

med dess verksamhet var att begränsa yttrandefriheten.

Alla människors rätt att delta i kulturlivet får inte begränsas av personers funktionsvariationer. Har alla människor i Sverige tillgång till ett tillgängligt kulturliv?

SYFTE

Att lära sig mer om och få förståelse för hur mänskliga rättigheter kommer till uttryck genom samhällets kulturella liv.

METOD

Väcka engagemang genom bilder samt diskussions- och skrivövningar.

MÅL

- Att urskilja tecken på och se mönster när demokratin och mänskliga rättigheter hotas.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

DISKUTERA

Läs följande material från Forum för levande historia om hur demokrati övergick till diktatur mellan januari-september år 1933. Använd materialet och diskutera:

http://www.levandehistoria.se/sites/default/files/material_file/fran-demokrati-till-diktatur-steg-for-steg.pdf

Diskutera i grupp

- När upphörde demokratin att existera?

Diskutera i grupp

- Är det viktigt att leva i en demokrati?
- Är Sverige demokratiskt? Varför/varför inte?
- Finns det hot mot demokratin i Sverige? (inre och yttre hot)
- Vem bär ansvar för att upprätthålla demokratin i Sverige? (individ och/eller stat)

För lärare:

Övningen går att genomföra som en enskild skrivövning där eleverna får öva på att argumentera och resonera.

ÖVNING 2:

BILDANALYS

Se bild, sida 6/20 från Forum för levande historia.

http://www.levandehistoria.se/sites/default/files/wysiwyg_media/uppdragdemokrati-mr7material.pdf

Diskutera

Dela in eleverna i par eller i mindre grupper.

- Vilka tankar och känslor väcker bilden?
- På vilket sätt bryter motivet på bilden mot de mänskliga rättigheterna?

Avsluta övningen med att diskutera frågeställningarna i helklass.

ÖVNING 3:

DISKRIMINERING

Alla människor har rätt till ett tillgängligt kulturliv.

- Hur kan man i Sverige idag möjliggöra för personer med funktionsvariationer att få tillgång till och delta i samhällets kulturella liv?

Ta först reda på vad som görs och ge sedan förslag på nya åtgärder. Diskutera förslagen i par eller i mindre grupper.

För lärare:

Det finns uppdaterad information om diskriminering och tillgängligt kulturliv på Statens kulturråds och Diskrimineringsombudsmannens webbplatser.

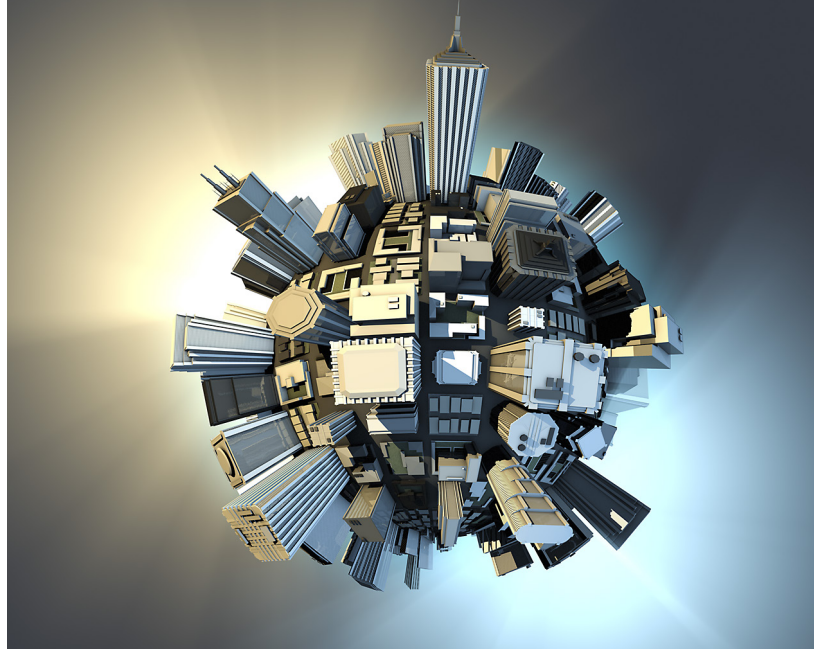
Enskild skrivövning

Skriv en argumenterande text om alla människors rätt till ett aktivt kulturliv. I dina resonemang ska du hänvisa till artikel 27 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

Exit ticket

Vad har du lärt dig under lektionen? Skriv ned 3-5 punkter på ett löst blad eller i din digitala enhet.

ARTIKEL 28: RÄTTEN TILL EN OMVÄRLD

Var och en har rätt till ett socialt och internationellt system där de rättigheter och friheter som behandlas i denna förklaring till fullo kan förverkligas.

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GY I I

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är lämpligt i kommunikationssituationen samt att delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal och diskussioner.

- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om språkriktighet i text samt förmåga att utforma muntliga framställningar och texter som fungerar väl i sitt sammanhang.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att använda ett rikt ordförråd på ett sätt som är relevant för sammanhanget.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

SYFTE

Att få förståelse för demokrati som styrelseform samt att olika faktorer behöver samverka i ett välfungerande samhälle.

METOD

Väcka engagemang genom diskussions- och skrivövningar.

MÅL

Att få förståelse för vilka faktorer som spelar in för att få ett välfungerande demokratiskt samhälle samt reflektera över hur ett drömsamhälle ser ut.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

120 MINUTER

Övning 1: Undersök och diskutera, Enskild skrivövning	55 minuter
Övning 2: Enskild skrivövning, Mitt drömsamhälle	60 minuter
Exit ticket	5 minuter
Extrauppgift/fördjupningsövning	

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>
Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

För att kunna tillgodose samtliga artiklar i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna behöver samhället vara ekonomiskt och socialt hållbart. Det ska finnas välfungerande strukturer med exempelvis oberoende domstolar, tillgång till sjukvård och skolor.

Förutom beslutsmetoder med olika typer av valsystem och rösträtt handlar demokrati om värderingar där alla människors lika värde, mänskliga fri- och

rättigheter tillgodoses. Det ska finnas skydd för minoriteter, mångfald av åsikter och egenskaper samt rättssäkerhet. (*www.riksdagen.se*)

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

UNDERSÖK OCH DISKUTERA

Citat: "Ingen påstår att demokratin är perfekt, eller allvetande. Nej, det har till och med sagts att demokratin är den sämsta styrelseformen – om vi bortser från alla andra som har provats." Winston S. Churchill

Titta på filmen "Statsskick – demokrati till varje pris?" (10,22 minuter) från UR Skola.

<https://urskola.se/Produkter/205451-Perspektiv-pa-varlden-Statsskick-demokrati-till-varje-pris>

Dela in klassen i grupper om 3-5 elever/grupp.

Undersök följande:

- Vem är personen bakom citatet?
- Vad menas med citatet?
- Håller ni med Winston S. Churchill? Varför/varför inte?
- Vilka andra styrelseformer än demokrati finns det och vilka fördelar och nackdelar ser ni med dessa?
- I filmen sägs att länder behöver ha en viss utvecklingsnivå för att kunna ha en fungerande demokrati. Vad menas med detta? Håller ni med?
- Vilka är demokratins fördelar och nackdelar?

Enskild skrivövning

Är demokrati en förutsättning för ett välfungerande och hållbart samhälle? Vad talar för och/eller emot detta? (Ekonomiskt, kulturellt och socialt hållbart etc.)

ÖVNING 2:

Artikel 28 i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna handlar om att alla har rätt till ett socialt system där medborgerliga fri- och rättigheter kan förverkligas.

Enskild skrivövning, Mitt drömsamhälle

Skriv en resonerande text där du beskriver hur ett sådant system och samhälle kan se ut.

Använd rubriken "Mitt drömsamhälle".

Exit ticket

Skriv ned 3-5 punkter på ett löst blad eller i din digitala enhet som du har lärt dig under lektionen.

Finns det något du vill lära dig mer om?

EXTRAUPPGIFT/FÖRDJUPNINGSÖVNING

ROLLSPEL

I Svenska FN-förbundets inspirationsmaterial och rollspel om mänskliga rättigheter och rasism får eleverna en inblick i hur FN arbetar med att granska staters efterlevnad av de mänskliga rättigheterna. Deltagarna i rollspelet får veta hur civilsamhället bidrar till FN:s granskning och stärker skyddet för de mänskliga rättigheterna.

Följande rollspel "Agenda 2030" om fredliga och inkluderande samhällen berör hur och varför fredliga samhällen är en förutsättning för utveckling.

https://fn.se/wp-content/uploads/2016/06/Rollspel_Agenda2030_PRINT.pdf

Inför rollspelets genomförande är det bra att ta del av följande information om hur det går till att arrangera ett FN-rollspel. <https://fn.se/fnskola/fn-rollspel/arrangera-fn-rollspel/>

ARTIKEL 29:

RÄTTEN TILL PLIKTER

- ✓ *Var och en har plikter mot samhället, i vilket den fria och fullständiga utvecklingen av hans eller hennes personlighet ensamt är möjlig.*
 - ✓ *Vid utövandet av sina rättigheter och friheter får en person endast underkastas sådana inskränkningar som har fastställts i lag och enbart i syfte att trygga tillbörlig hänsyn till och respekt för andras rättigheter och friheter samt för att tillgodose ett demokratiskt samhälles berättigade krav på moral, allmän ordning och allmän välfärd.*
 - ✓ *Dessa rättigheter och friheter får inte utövas på ett sätt som är oförenligt med Förenta nationernas ändamål och grundsatser.*
-

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GYLLER

Idrott och hälsa

- Förmåga att etiskt ta ställning i frågor om köns-
mönster, jämställdhet och identitet i relation till
idrotts- och motionsutövande.

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga
rättigheterna såväl de individuella som de kol-
lektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhälls-
förhållanden samt olika samhällets organisation
och funktion från lokal till global nivå utifrån
olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och iden-
tifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av
samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller
och metoder.

Svenska

- Förmåga att tala inför andra på ett sätt som är
lämpligt i kommunikationssituationen samt att
delta på ett konstruktivt sätt i förberedda samtal
och diskussioner.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och
anpassa språket till ämne, syfte, situation och
mottagare.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av
olika slag.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

120 MINUTER

Övning 1: Undersök och diskutera	25 minuter
Övning 2: Film, Diskutera	30 minuter
Övning 3: Undersök, Enskild skrivövning	60 minuter
Exit ticket	5 minuter

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

Hösten 2017 spred sig hashtaggen #metoo i sociala medier världen över. Sexuella trakasserier, övergrepp, diskriminering och maktmissbruk mot kvinnor på arbetsplatser och i skolan började diskuteras.

Sexuella trakasserier är till exempel när någon tar på en annan person på ett sätt som personen inte tycker om, eller säger sexuella saker som blir obehagliga, exempelvis sexuella frågor, skämt eller kommentarer. Det kan även vara att någon tittar på ett obehagligt sexuellt sätt eller sprider negativa sexuella rykten om någon, kommer med sexuella anspelningar, skickar meddelanden om sex på ett

sätt man inte tycker om via sociala medier eller på annat sätt. (RFSU, Sexuella trakasserier i skolan)

#metoo visar att sexuella övergrepp och trakasserier finns överallt i samhället, på alla nivåer. Sexuella övergrepp är alltid ett brott oavsett ålder på de inblandade.

SYFTE

Att lära sig mer om och förstå vad det innebär att upprätthålla de mänskliga rättigheterna i samhället.
Att lära sig nya begrepp och få förståelse för vad respekt för andras rättigheter och friheter innebär.

METOD

Att väcka engagemang genom att ta del av filmer och diskutera aktuella samhällsämnen.

MÅL

- Att få förståelse för betydelsen och vikten av att agera när brott mot mänskliga rättigheter sker.
- Att förstå vad sexuella trakasserier är.
- Öka förståelsen för hur sexuella trakasserier kan stoppas.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

UNDERSÖK OCH DISKUTERA

Dela in klassen i par eller i mindre grupper med 3–4 elever/grupp.

Sök reda på information om och diskutera följande frågeställningar:

Förklara följande begrepp:

- Vad är kampanjen #metoo?
- Vad innebär moral?
- Vad är sexuella trakasserier?
- Vad är civilkurage?

ÖVNING 2:

FILM

Se följande trailer för materialet “Sluta Tafs” (2,56 minuter)

<http://www.slutatafsa.se/>

Titta på kortfilmen “Skämtet” (3,46 minuter)

<http://fattaman.nu/filmer/kortfilmerna/>

Diskutera

- När övergick “skämtet” till att bli ett brott?
- Varför tror ni att kompiserna som står i korridoren inte gör något?
- Hur tror ni att de olika personerna uppfattar situationen?
- Är det svårt att förstå om det är fråga om sexuella trakasserier? Förklara.
- Skulle det vara skillnad om detta hände på en arbetsplats?
- Är sexuella trakasserier mer tillåtet i skolan än andra delar av samhället? Förklara.
- Vilket ansvar har man som individ att ingripa om man ser något som bryter mot de mänskliga rättigheterna?
- Hur kan man förebygga sexuella trakasserier i skolan, på arbetsplatsen och i samhället i övrigt?
- Är det viktigt att få information om och lära sig mer om sexuella trakasserier? Varför/varför inte? När och hur ska detta ske? (I olika ämnen, via elevhälsan, temadagar, föreläsare etc.)

ÖVNING 3:

UNDERSÖK

Alla barn och ungdomar hör förr eller senare talas om sexuella övergrepp och trakasserier, via exempelvis sociala medier eller via nyheter i radio och tv. Undersök vad följande organisationer gör i arbetet mot sexuella övergrepp och trakasserier.

www.bris.se

www.bup.se

www.tjejjouren.se

www.killfragor.se

www.umo.se

Enskild skrivövning

Utgå från FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

Skriv en resonerande text om följande frågeställningar:

- Hur kan kunskap om sexuella övergrepp bidra till att inte fler drabbas?
- Vilka åtgärder behöver vidtas för att sexuella övergrepp och trakasserier ska upphöra? Vad kan göras på individnivå och vad bör göras på nationell- samt global nivå?
- Vilka artiklar i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna stödjer ditt resonemang?

Exit ticket

Skriv ned 3-5 punkter på ett löst blad eller i din digitala enhet som du har lärt dig under lektionen.

Finns det något du vill lära dig mer om?

ARTIKEL 30:

RÄTTEN TILL MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Ingenting i denna förklaring får tolkas som att det innebär en rätt för en stat, en grupp eller en enskild person att ägna sig åt en verksamhet eller att utföra en handling som syftar till att omintetgöra någon av de rättigheter eller friheter som anges i förklaringen.

KUNSKAPER OCH FÖRMÅGOR, GY11

Samhällskunskap

- Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.
- Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.

Svenska

- Förmåga att läsa, arbeta med, reflektera över och kritiskt granska texter samt producera egna texter med utgångspunkt i det lästa.
- Kunskaper om språkriktighet i text samt förmåga att utforma muntliga framställningar och texter som fungerar väl i sitt sammanhang.

Svenska som andraspråk

- Förmåga att kommunicera i tal och skrift och anpassa språket till ämne, syfte, situation och mottagare.
- Förmåga att strukturera, referera, värdera och kritiskt granska innehållet i muntligt och skriftligt språk.
- Förmåga att läsa och reflektera över texter av olika slag.

TID – MATERIAL – INTRODUKTION

120 MINUTER

Övning 1: Undersök	30 minuter
Övning 2: Enskild skrivövning	45 minuter
Övning 3: Raoul Wallenberg Academy – 100 sätt att göra skillnad	40 minuter
Exit ticket	5 minuter
Extrauppgift/fördjupningsövning	

MATERIAL

En sammanställning över FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.

<https://fn.se/wp-content/uploads/2016/07/Allmanforklaringomdemanskligarattigheterna.pdf>

Tillgång till internet och material för att skriva.

INTRODUKTION

En människorättsförsvarare är en person som ensam eller tillsammans med andra verkar för att främja mänskliga rättigheter. Det kan vara vem som helst som står upp för sin övertygelse om alla människors fri- och rättigheter och gör en fredlig insats för dessa.

Möjligheterna för gräsrotsaktivister, advokater, journalister, kvinnorättsförsvarare och andra människorättsförsvarare över hela världen att agera begränsas genom inskränkningar när det gäller rätten att protestera och genom övervakning, hot

och trakasserier samt fysiska och verbala attacker. Människorättsförsvarare är personer som försvarar våra rättigheter och som står upp för oss men blir hotade och förföljda på grund av sitt legitima fredliga arbete.

SYFTE

Att lära sig om varför de mänskliga rättigheterna är viktiga för att skapa en hållbar värld för alla samt få förståelse för att människor världen över kämpar mot brott mot mänskliga rättigheter.

METOD

Väcka engagemang genom att undersöka vad som gör en person till människorättsförsvarare, skrivövningar samt att agera för mänskliga rättigheter.

MÅL

- Att få förståelse för varför de mänskliga rättigheterna finns.
- Att lära sig mer om varför brott mot mänskliga rättigheter sker och vad som kan göras åt detta.

FÖRSLAG PÅ HUR DU SOM LÄRARE KAN LEDA DINA ELEVER GENOM ÖVNINGAR

ÖVNING 1:

UNDERSÖK

Dela in klassen i 6 grupper. Sök information om och diskutera vilka följande människorättsförsvarare är och vilken betydelse de har för upprätthållandet av de mänskliga rättigheterna.

- Raoul Wallenberg, en svensk diplomat som under andra världskriget räddade tiotusentals människor i en tid då många blev passiva åskådare. Omständigheterna kring Raoul Wallenbergs död är fortfarande oklara, men han dödsförklarades år 2016. Raoul Wallenbergs historia ger en personlig ingång att diskutera grundläggande värderingar och fortfarande idag har han stor betydelse för upprätthållandet av de mänskliga rättigheterna.
- Svensken Anders Kompass, född 1955, uppmärksammades internationellt när han 2014, som ämbetsman inom FN avslöjade övergrepp av FN-personal i Centralafrikanska republiken.
- Edmund Yakani är chef för CEFO, Community Empowerment for Progress Organisation i Juba Sydsudan och arbetar där med dokumentation kring brott och övergrepp som begåtts sedan inbördeskriget startade i december 2013. Han blev 2017 års människorättsförsvarare, en utmärkelse som delas ut av Civil Rights Defenders.
- Tep Vanny är Kambodjas mest kända människorättsförsvarare. Hon har arresterats och dömts flera gånger men vägrat att ge upp i sin kamp mot markrofferi och landgrabbing.
- Aktivisten och bloggaren Nguyen Ngoc Nhu Quynh, född 1980 och mer känd som Me Nam rapporterar om människorättskränkningar i Vietnam samt bloggar om tvångsvräkningar, polisbrutalitet och yttrandefrihet. Hon har blivit trakasserad och arresterad flertalet gånger. 2017 dömdes hon till ett långvarigt fängelsestraff anklagad för "propaganda mot staten".
- Horia Mosadiq, född 1983 i Afghanistan, är journalist och chef för Amnesty International i London. Tillsammans med sin familj tog hon sig till London av säkerhetsskäl.

ÖVNING 2:

ENSKILD SKRIVÖVNING

Utgå från FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. Välj en människorättsförsvarare som står upp för mänskliga rättigheter. Eleverna kan välja en av de människorättsförsvarare som finns i övning 1 eller välja ett eget förslag. Skriv en argumenterande text med utgångspunkt från följande frågeställningar:

- På vilket sätt har människorättsförsvararen stått upp för mänskliga rättigheter och värden?
- Vilken betydelse har människorättsförsvararen för enskilda individer och samhället i stort?
- Är hen en förebild?
- Vilka artiklar i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna stödjer ditt resonemang?

ÖVNING 3:

RAOUL WALLENBERG ACADEMY - 100 SÄTT ATT GÖRA SKILLNAD

Övningen kan göras enskilt, i mindre grupper eller i helklass. Utgå från Raoul Wallenberg Academys lista över 100 sätt att göra skillnad och låt eleverna göra en handlingsplan för att göra skillnad och agera. Alla handlingar är viktiga och betydelsefulla. Låt eleverna diskutera och bestämma om de ska göra enskilda handlingar eller handlingar som hela klassen arbetar vidare med.

Utgå från följande frågeställningar:

- Vad kan jag/klassen göra i vardagen för att bli människorättsförsvarare?
- Vilken/vilka utmaningar från 100-listan väljer eleverna och varför?
- När och hur ska utmaningen/utmaningarna genomföras?

<https://raoulwallenberg.se/gora-skillnad/>

Exit ticket

Vad har du lärt dig under lektionen? Skriv ned 3-5 punkter på ett löst blad eller i din digitala enhet.

EXTRAUPPGIFT/FÖRDJUPNINGSÖVNING

ROLLSPEL

I Svenska FN-förbundets inspirationsmaterial och rollspel om mänskliga rättigheter och rasism får eleverna en inblick i hur FN arbetar med att granska staters efterlevnad av de mänskliga rättigheterna. Deltagarna i rollspelet får veta hur civilsamhället bidrar till FN:s granskning och stärker skyddet för de mänskliga rättigheterna. Följande rollspel om Demokratiska Republiken Kongo aktualiserar diskussionen om vad FN bör göra när stater inte förmår att skapa en hållbar fred och skydda sin egen befolkning från omfattande övergrepp och brott mot mänskliga rättigheter.

<https://fn.se/engagera-dig/fniskolan/metod-material/fred-och-sakerhet/fn-rollspelet-om-dr-kongo/>

Inför rollspelets genomförande är det bra att ta del av följande information om hur det går till att arrangera ett FN-rollspele.

<https://fn.se/fnskola/fn-rollspelet/arrangera-fn-rollspelet/>

LITTERATURTIPS

Aleksijevitj, Svetlana	<i>De sista vittnena</i>
Beecher Stowe, Harriet	<i>Onkel Toms stuga</i>
Boyne, John	<i>Pojken i randig pyjamas</i>
Brink, André	<i>Skiljevägar</i>
Bruchfeld, Stéphane, Levine, Paul A	<i>... om detta må ni berätta...</i>
.....	<i>En bok om Förintelsen i Europa 1933–1945</i>
De Rosnay, Tatiana	<i>Sarabs nyckel</i>
Favelli Elena, Cavallo Francesca	<i>Godnattsagor för rebelltjejer</i>
Franzen, Nils Olof	<i>Dreyfusaffären</i>
Frank, Anne	<i>Anne Franks dagbok</i>
Fried, Hédi	<i>Skärvor av ett liv</i>
Göndör, Ferenc	<i>A-6171 Ett judiskt levnadsöde</i>
Hosseini, Khaled	<i>Flyga drake</i>
Keneally, Thomas	<i>Schindler's list</i>
King, Martin Luther	<i>En självbiografi</i>
Lee, Harper	<i>To kill a mockingbird</i>
Magorian, Michelle	<i>Godnatt Mister Tom</i>
Mandela, Nelson	<i>Fortsatt framåt</i>
Manning, Marable	<i>Malcolm X Biografi</i>
Olsson, Vibeke	<i>Ulrike och kriget</i>
Roth, Emerich	<i>Emerich är mitt namn</i>
Szpilman, Wladyslaw	<i>Pianisten</i>
Zusak, Markus	<i>Boktjuven</i>
Åsbrink Elisabeth, Larsmo Ola, Sörlin Sverker	<i>Handbok för demokrater. Hur gör en enskild människa för att skydda demokratin?</i>

Texter av och intervjuer med författare som levat i exil i Sverige som fristadsförfattare;

Svetlana Aleksijevitj, Parvin Ardalan, Faraj Bayrakdar, Jesper Bengtsson, Ida Börjel, Ingrid Elam, Henrik C Enbohm, Pär Hansson, Li Jianhong, Ulrika Knutson, Ola Larsmo, Cato Lein, Herta Müller, Taslima Nasrin, Anisur Rahman, Zurab Ravelashvili, Jenny Tunedal *Fria ord på flykt*

FILMTIPS

Dead man walking från 1995, i regi av Tim Robbins.

God afton herr Wallenberg från 1990, i regi av Kjell Grede och med Stellan Skarsgård i huvudrollen som den svenska diplomaten Raoul Wallenberg. Filmen skildrar Raoul Wallenbergs sista veckor i Budapest, julen 1944 till januari 1945.

Katitzi, film och TV-serie från 1979, i regi av Ulf Andrée. Filmen är baserad på Katarina Taikons böcker om flickan Katitzi.

Lilja 4-ever, dramafilm från 2002, i regi av Lukas Moodysson. 16-åriga Lilja i det forna Sovjetunionen, blir övergiven av sin familj och luras av kriminella till prostitution.

Sameblod, dramafilm från 2016, i regi av Amanda Kernell. Filmen visar Elle Marja, som går i nomadskola och bestämmer sig för att bryta med sitt samiska arv och bli svensk.

Schindlers List från 1993, i regi av Steven Spielberg

The Rosa Parks Story från 2002, i regi av Julie Dash

WEBBPLATSER/ ELEKTRONISKA KÄLLOR

Amnesty International www.amnesty.se
Arbetsmiljöverket www.av.se
Barnens rätt i samhället, BRIS www.bris.se
Diskrimineringsombudsmannen www.do.se
Gapminder www.gapminder.org
Globala målen www.globalamalen.se
Globalis www.globalis.se
Globalportalen www.globalportalen.se
Forum för levande historia <https://www.levandehistoria.se/>
Kronofogden www.kronofogden.se
Media www.svt.se www.sverigesradio.se
Migrationsverket www.migrationsverket.se
Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor, www.mucf.se
Nordiska museet www.nordiskamuseet.se
Plan International www.plansverige.org
Raoul Wallenberg Academy www.raoulwallenberg.se
Rädda Barnen www.raddabarnen.se
Regeringens webbplats om de mänskliga rättigheterna www.manskligarattigheter.se
Skolverket www.skolverket.se
Svenska FN-förbundet <https://fn.se/>
Svenska kommittén motantisemitism www.skma.se
Statistik: www.gapminder.org www.globalis.se
www.varldskoll.se, www.worldbank.org <https://sverigeforunhcr.se/statistik>
Sveriges Domstolar www.domstol.se
Sveriges riksdag: www.riksdagen.se
Sveriges regering: www.regeringen.se
Sveriges ungdomsorganisationer LSU www.lsu.se
Tidningar: www.expressen.se, <https://www.folkbladet.nu/>
www.fonstret.se www.marxist.se www.svd.se www.journalisten.se
Ungdomsmottagningen på nätet www.umo.se, www.youmo.se
UNICEF www.unicef.se
Utbildningsradion, UR Skola www.urskola.se

www.bup.se

www.fattaman.nu

www.globalslaveryindex.org

www.killfragor.se

www.manskligsakerhet.se

www.minoritet.se

www.samer.se

www.slutatafsa.se

www.so-rummet.se

www.stockholmskallan.se

www.swedwatch.org

www.slutatafsa.se

www.tjejjouren.se

www.transformering.com

www.tris.se

www.vimasteprata.org

www.youtube.com

VILL DU HA EN KUB NÄSTA LÄSÅR?

*Gymnasieskolor är varmt välkomna att söka till Kubprogrammet.
Kontakta info@rwa.se eller gå in på www.rwa.se för mer information*

VILL DU INSPIRERA MORGONDAGENS RAOUL WALLENBERG?

Raoul Wallenberg Academy driver lärarfortbildningen Självledarskap som skapar skillnad, som ger kunskap och effektiva verktyg för hur du systematiskt kan arbeta med att stärka dina elever i deras självledarskap och vilja att göra medmänsklig skillnad. För mer information och anmälan, besök raoulwallenberg.se.

VILL DU TA DEL AV MER SKOLMATERIAL FRÅN RAOUL WALLENBERG ACADEMY?

På vår hemsida www.raoulwallenberg.se finns våra skolmaterial samlade.

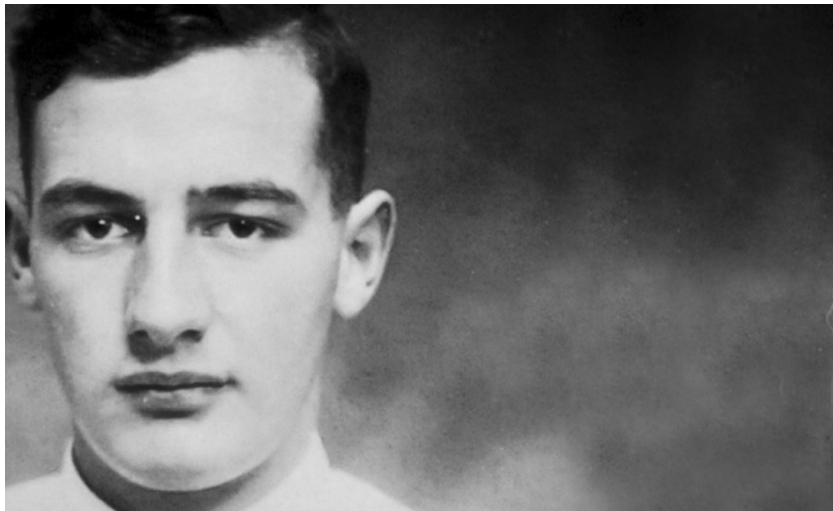
RAOUL WALLENBERG ACADEMY

På Raoul Wallenberg Academy arbetar vi för att motivera unga människor att ta ansvar och agera.

Vi vill göra så många som möjligt till medmänskliga förebilder, för andra att ta efter.

Det gör vi genom att erbjuda utbildningar och skolprogram. Vårt mål är att åstadkomma en förändring genom att påminna om Raoul Wallenberg och hans gärning.

Raoul Wallenberg – mannen med portföljen.

DROTTNINGGATAN 120
113 60 STOCKHOLM
INFO@RWA.SE